

REFERAT By- og Miljøudvalget 2018-21 d. 26-11-2018

Mødedato Mandag d. 26. november 2018 kl. 20:00

Mødested Udvalgsværelse 1

Indholdsfortegnelse

Meddelelser.....	3
Bispeengbuen - orientering om status på udarbejdelsen af et beslutningsgrundlag.....	5
Orientering om status for anlægsprojekter i Frederiksberg Bymidte.....	8
Orientering om tilfredshedsundersøgelse i busserne på Frederiksberg.....	11
Ny Hop on Hop off bus på Frederiksberg.....	13
Status for arbejdet med Smart City nov 2018.....	14
Opsætning af hurtiglader til eltaxaer.....	17
Ceresvej 19, Nedrivning af enfamiliehus i bevarende lokalplan 104.....	19
Gl. Kongevej 152A-B, Etablering af 3 nye boliger i uudnyttet tagetage.....	22
C.F. Richs Vej 107 - Midlertidig anvendelse til Fitnesscenter.....	25
Sankt Markus Plads 10 - Altaner mod gade- og gårdside samt vinduesudskiftning.....	28
Indførelse af obligatorisk brug af BOM den digitale byggeansøgning.....	31
Bevaringsværdige bygninger med bevaringsværdi 1 og 2.....	33
Belysning på Frederiksberg Allé.....	35
Øget lokal vedvarende energi.....	40
By- og Miljøudvalgets handleplan for Sundhedspolitikken 2019-2022.....	43
Høring af Integrationspolitik 2019-2022.....	45
3. forventede regnskab 2018.....	49

Punkt 402: Meddelelser

00.22.04-P35-3-17

Sagsfremstilling

a. Planklagenævnet gav ikke medhold i klage over afslag til træ/aluvinduer

Frederiksberg Kommune gav den 19. juni 2018 afslag på en ansøgning om dispensation fra lokalplan nr. 79 til udskiftning af originale trævinduer til nye træ/aluvinduer på ejendommen Gammel Kongevej 145/Amicisvej 25, som er ejet af Frederiksberg Grundejerforening. Afslaget blev af ansøger påklaget til planklagenævnet, og der er nu truffet afgørelse i klagesagen. Planklagenævnet gav ikke medhold i klagen. Det betyder, at kommunens afslag er gældende.

b. Ansøgninger om spillehaller

By- og Miljøområdet har modtaget henvendelse fra Spillemyndigheden om, at de har givet tilladelse til opstilling af spilleautomater på to adresser i kommunen.

Spillemyndigheden har givet tilladelse til opstilling af maksimalt 15 spilleautomater på ejendommen Godthåbsvej 54. Frederiksberg Kommune har meddelt ansøger, at ejendommen er omfattet af lokalplan 189, som udlægger området, hvor spillehallen ønskes etableret, til blandede byfunktioner herunder forlystelser. En spillehal er en forlystelse, hvorfor der planmæssigt ikke er noget til hinder for etablering af en spillehal i ejendommen.

Det forventes, at ansøger skal søge om byggetilladelse til skiltning og ombygninger, da spillehallen etableres som en selvstændig enhed med egen indgang. Spillemyndigheden og ansøger er gjort bekendt med dette.

Spillemyndigheden har endvidere givet tilladelse til opstilling af maksimalt 14 automater på Godthåbsvej 52.

Frederiksberg Kommune har meddelt ansøger, at ejendommen er omfattet af lokalplan 189 som udlægger området, hvor spillehallen ønskes etableret, til blandede byfunktioner herunder forlystelser. En spillehal er en forlystelse, hvorfor der planmæssigt ikke er noget til hinder for etablering af en spillehal i ejendommen.

Der er ikke søgt byggetilladelse, da opstillingen af spilleautomaterne ikke kræver bygningsmæssige ændringer, da spillehallen etableres i forbindelse med den eksisterende kiosk.

Som oplyst til By- og Miljøudvalget 12. marts 2012 gælder det, at når opstilling af spilleautomater ikke er i modstrid med plangrundlaget, kan automaterne kun forhindres med et forbud efter planlovens § 14. I praksis vil det kun være muligt med et § 14-forbud, hvis der i øvrigt skal foretages byggesagsbehandling i sagen.

c. Håndtering af blinde vinkler på renovationsbiler

På udvalgets møde den 5. november bad udvalget om en kort redegørelse for, hvordan blinde vinkler (cyklistere) håndteres i kommunens renovationsbiler. Frederiksberg Renovation (FR) oplyser, at alle FR's biler er udstyret med bakkamera, blindvinkel censor og med 360 graders kamera. Ruderne er ligeledes dybe, d.v.s. at der er et væsentligt bedre udsyn for chaufføren. FR oplyser endvidere, at man ikke har haft ulykker med svage trafikanter.

d. Evaluering af affaldsordningerne

I forbindelse med det igangværende forsøg med samlet indsamling af plast og metal i villaer og rækkehuse arbejdes der med en bredere evaluering af affaldsordningerne. By- og Miljøområdet forventer at fremlægge evalueringen og forslag til optimering af affaldsordningerne ved et af de første møder i 2019.

By- og Miljøområdet modtager for tiden en del henvendelser om manglende kapacitet til plast fra husstande i villaer og rækkehuse. Indtil der er fremlagt en sag med forslag til den fremtidige kapacitet til plast for udvalget, vil By- og Miljøområdet som svar på henvendelser oplyse borgerne om, at man – hvis beholderen er fyldt – kan stille overskydende plast i en klar sæk ved siden af beholderen, samt at der fremadrettet vil blive taget stilling til beholderstørrelse, og hvor ofte beholderen tømmes. Sækken vil blive taget med i forbindelse med næste almindelige tømning.

Plast omfatter siden juli 2017 både blød og hård plast herunder også sort plast. Det er i henhold til sorteringsreglerne kun plasttyperne PVC og EPS (Flamingo o.l.), som ikke må komme i beholderen til plast.

e. Besigtigelse – Belysnings cykeltur

By- og Miljøudvalget har anmodet om, at der arrangeres en cykeltur for udvalget for at se på vejbelysning og "lysforurening", fra butikker, erhvervsjendomme m.v.

Turen foreslås at starte på Emil Slomanns Vej 1, hvor forvaltningen præsenterer vejbelysning (henholdsvis gammel og ny). Herefter går turen forbi flere lokaliteter for at vurdere belysning fra butikker, erhvervsjendomme m.v. – på vej til Rådhuset – bl.a.: Flintholm, Finsensvej- og Smallegade-området.

Cykelturen blev foreslået berammet til mandag den 3. december efter kommunalbestyrelsesmødet, men da dette slutter sent (afsluttes med julemiddag) foreslår vi, at turen gennemføres mandag den 28. januar 2019 efter kommunalbestyrelsesmødet.

Punkt 403: Bispeengbuen - orientering om status på udarbejdelsen af et beslutningsgrundlag

05.03.00-P20-1-18

Resume

Både Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune har afsat 200.000 kr. i 2018 til gennemførelse af yderligere undersøgelser omkring Bispeengbuen, særligt med henblik på at afdække de økonomiske muligheder ved en nedrivning af denne, tunnellægning af trafikken og udviklingen af et nyt byrum. Bispeengbuens fremtid kan få indflydelse på de øvrige hovedvandveje. For at kunne sikre realisering af det samlede skybrudsprogram inden for 20 år, vil arbejdet med primært Skybrudsprojektet Skt. Jørgens Sø foregå parallelt med Bispeengbuen. Denne sag orienterer om status for arbejdet.

Beslutning

By- og Miljøudvalget tog orientering om status på udarbejdelsen af et beslutningsgrundlag til efterretning.

Udvalget anmodede om, at forundersøgelsen skal klarlægge de økonomiske konsekvenser af projektet og afdække mulighederne for forskellige finansieringskilder. Udvalget anmodede desuden om en ændring i opgavebeskrivelsen, således at udgangspunktet for de linjeføringer for en tunnel, der skal belyses, er den korte linjeføring vist på skitsen til højre på side 2, og at der herfra perspektiveres til den længere linjeføring.

Udvalget tilkendegav endvidere, at en løsning i terræn ikke vurderes interessant.

Socialdemokratiet ønsker at anvende standsningsretten og få sagen på dagsordenen til kommunalbestyrelsens møde den 3. december med nendenstående formulering til protokollen fra mødet i By- og Miljøudvalget i går:

Socialdemokratiet anmodede om, at sagen blev behandlet i kommunalbestyrelsen og stillede forslag om, at der skrives et brev til transportministeren og forligskredsen med en tilkendegivelse af, at hvis projektet ikke hænger sammen økonomisk efter gennemført forundersøgelse, må der gives øget statslig medfinansiering.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller, at orienteringen om status på udarbejdelsen af et beslutningsgrundlag tages til efterretning.

Sagsfremstilling

By- og Miljøudvalget udsatte sagen efter drøftelse på mødet den 19. november 2018.

I forbindelse med drøftelsen anmodede udvalget om, at aftalen mellem partier i Folketinget om Bispeengbuen tilgår udvalget ligesom man anmodede om en mere klar beskrivelse af mulighederne for inddragelse af skybrudsløsninger som finansieringsmulighed. Derudover blev der peget på, at den rapport som Rambøll har udarbejdet for Miljøpunkt Nørrebro, også skal indgå som en del af grundlaget for forundersøgelserne.

Som yderligere bilag til sagen er nu tilføjet fremsendelsesbrev fra transportministeren med den nævnte aftaletekst om "Mulighed for overdragelse af Bispeengbuen og vejanlæg til København og Frederiksberg Kommuner", ligesom den opgavebeskrivelse, der danner grundlaget for rådgiverens arbejde, er vedhæftet. Af opgavebeskrivelsen fremgår det samlede baggrundsmateriale, som rådgiveren skal inddrage i arbejdet, og heri indgår ligeledes de rapporter, som Rambøll har udarbejdet for Miljøpunkt Nørrebro.

Som det er beskrevet i den oprindelige sagsfremstilling, har Frederiksberg Kommune, udover de 200.000 kr., der er afsat i 2018 til supplerende forundersøgelser, afsat yderligere 2 mio. kr. i 2019 til forundersøgelser og forarbejder med henblik på at afdække skybrudspotentialet omkring Bispeengbuen, herunder de hydrauliske forhold i relation til Sankt Jørgens Sø, og eventuelle muligheder for, at skybrudsløsningen kan indgå i den samlede finansieringsmodel for en nedrivning af Bispeengbuen, tunnellægning af trafikken og skabelsen af nye byrum på overfladen.

På udvalgsmødet den 14. januar vil der i særskilt sag blive redegjort for dette arbejde, herunder organisering og tidsplan.

Det skal i øvrigt bemærkes, at det i den oprindelige sagsfremstilling om finansieringsmulighederne er anført, at en nedrivning af Bispeengbuen og tunnellægning af trafikken, alene må anses for at være et infrastrukturprojekt, der primært skal finansieres via kommunale skattekroner og de midler, der eventuelt kan findes ved salg af nye byggeretter og fondsmidler.

Mulighederne for medfinansiering er givet i "Lov om betalingsregler for spildevandsforsyningsselskaber m.v.", hvor der i §1, Stk. 5 står: "I bidraget efter stk. 4, 1. pkt., kan endvidere indregnes spildevandsforsyningsselskabets udgifter, som er nødvendige af hensyn til håndtering af tag- og overfladevand, i forbindelse med medfinansiering af kommunale og private projekter. Spildevandsforsyningsselskabets udgifter må ikke overstige udgifterne til sædvanlig afhjælpning af kapacitetsproblemer i spildevandsanlægget".

Medfinansiering af projektet via bidrag fra klimatilpasningsmidler vurderes derfor af forvaltningen at kunne udgøre en yderst begrænset andel af de samlede omkostninger, og knytter sig alene til skabelsen af nye, grønne byrum.

Tidligere sagsfremstilling

Med vedtagelsen af budgettet for 2018 blev der afsat 200.000 kr. til en afklaring af Bispeengbuens fremtid. Den politiske beslutning blev formuleret således: "Partierne er enige om at udarbejde et oplæg til, hvordan Frederiksberg Kommune kan bidrage til en eventuel kommende beslutningsproces om at udvikle området ved Bispeengbuen, herunder en mulig nedrivning".

Københavns Kommune besluttede efterfølgende at afsætte et tilsvarende beløb, så der samlet er 400.000 kr. til en fælles udredning og supplerende forundersøgelser vedrørende udarbejdelsen af et fælles oplæg om Bispeengbuens fremtid.

Udvalget blev orienteret om sagen (mødet den 12. marts 2018), og der blev aftalt møde mellem transportministeren og Teknik- og Miljøborgmester Ninna Hedeager Olesen og Formand for By- og Miljøudvalget Jan E. Jørgensen om en drøftelse af Bispeengbuens fremtid, herunder statens rolle og involvering i en videre proces. Mødet med ministeren blev afholdt torsdag den 25. oktober.

Udgangen på mødet blev, at ministeren gav kommunerne lovning på, at staten vil overdrage Bispeengbuen til kommunerne, og yde et økonomisk bidrag på minimum 125 mio. kr., svarende til de planlagte vedligeholdelsesarbejder for en levetidsforlængelse af Bispeengbuen.

Omkring statens involvering i de videre forundersøgelser er udmeldingen fra ministeren, at Vejdirektoratet, som står for vedligeholdelsen af Bispeengbuen, vil bidrage med viden og data.

De videre undersøgelser

Sammen med Københavns Kommune er der udarbejdet et oplæg til indhold i de kommende forundersøgelser, og en tidsplan herfor, inklusive den politiske proces. Projektbeskrivelsen med foreløbig tidsplan er vedhæftet som bilag til sagen.

Hovedformålet med forundersøgelserne er at afklare følgende forhold:

1. Omkostninger ved at nedrive Bispeengbuen
2. Omkostninger til at anlægge en tunnel på strækningen eller lægge vejen i niveau
3. Beskrivelse af trafikale konsekvenser
4. Business case for projektet
5. Mulige fordelingsnøgler i forhold til finansiering og drift

Hovedtidsplan:

- 25. oktober: Møde afholdt mellem parterne, hvor statens rolle i det strategiske samarbejde er afklaret.
- Ultimo november: Indhold i analyser fastlagt detaljeret og aftalt mellem parterne på baggrund af mødet den 25. oktober
- Ultimo november: Aftale indgås med rådgiver.
- Primo december: Fælles analysearbejde igangsættes.
- Ultimo februar (2019): Fælles analysearbejde afsluttes.
- Medio april (2019): Møde mellem parterne om resultater og evt. videre proces og vedtagelse af fælles aftalegrundlag mellem parterne.

Det er forudsat, at de nye, supplerende forundersøgelser, tager afsæt i de resultater, der blev opnået ved de tidligere forundersøgelser, finansieret af Københavns Kommune i henholdsvis 2014 og 2016. Forskellen er, at fokus nu er på "den korte løsning", der alene omfatter Bispeengbuen og området omkring, i modsætning til de tidligere undersøgelser, der omfattede noget længere løsninger, fra en tunnellængde på ca. 2,2 km til en tunnellængde på ca. 4,3 km. De estimerede anlægsomkostninger til disse løsninger varierer mellem knap 5 mia. kr. og godt 9 mia. kr. Den korte løsning alene omfattende Bispeengbuen udgør en strækning på "kun" ca. 800 m. De første estimater på anlægsomkostningerne for denne løsning er anslået til ca. 2,5 mia. kr.

Et væsentligt udkomme af forundersøgelserne vil være, at få klarlagt anlægsomkostningerne og mulige finansieringsmuligheder, herunder særligt værdien af nye byggeretter. Finansiering via klimatilpasningsprojekter, under medfinansieringsordningen, forventes kun i meget begrænset omfang at kunne bidrage til finansieringen, da disse midler alene kan gå til egentlige skybrudsprojekter, som i dette tilfælde kun udgør en lille del af det samlede projekt. Nedrivning

af Bispeengbuen og tunnellægning af trafikken må anses som værende et egentligt infrastrukturprojekt, der således ikke kan finansieres via taksterne.

Der er på budget 2019 afsat et samlet rådighedsbeløb på 2 mio. kr. til vurdering af mulighederne for, at en eventuel nedrivning af Bispeengbuen og tunnellægningen af trafikken kan indgå som en del af klimatilpasningsprogrammet, og særligt i forhold til skybrudsprojektet for Skt. Jørgens Sø., Dette arbejde vil blive gennemført i forlængelse af det ovenfor nævnte arbejde med et beslutningsgrundlag om eventuel nedrivning af Bispeengbuen.

Der vil være en tæt koordinering mellem arbejdet med at belyse muligheden for et skybrudsprojekt ved Bispeengbuen og arbejdet med de øvrige hovedvandvejelementer, d.v.s. tunnelsystemerne i Åboulevarden og Kalvebod Brygge samt skybrudsprojektet Skt. Jørgens Sø. En eventuel tilbageholdelse af skybrudsvand ved Bispeengbuen vil medføre behov for justering af dimensioneringen af Åboulevard tunnelen og Skt. Jørgens sø. De aktuelle planer viser, at lidt over halvdelen af den samlede vandmængde, der ledes til Skt. Jørgens Sø, kommer fra Bispeengbuen og oplandet hertil. Arbejderne vil foregå parallelt, idet en udsættelse af arbejdet med Skt. Jørgens Sø vil medføre en væsentlig forsinkelse i det samlede skybrudsprogram.

By- og Mijøområdet vurdering

By- og Miljøområdet vurderer, at der med gennemførelsen af de planlagte forundersøgelser bliver skabt et solidt beslutningsgrundlag for politikerne i både Københavns Borgerrepræsentation og i kommunalbestyrelsen på Frederiksberg.

Økonomi

Sagen har ingen økonomiske konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Ingen.

Behandling

By- og Miljøudvalget, K.

ML/PR

Historik

By- og Miljøudvalget 2018-21, 19. november 2018, pkt. 377:

By- og Miljøudvalget udsatte sagen efter drøftelse.

Indstilling 19. november 2018, pkt. 377:

By- og Miljøområdet indstiller,

at orienteringen om status på udarbejdelsen af et beslutningsgrundlag tages til efterretning.

Bilag

Projektbeskrivelse Bispeengbuen

Tidsplan for Bispeengbuen.xlsx

Opgavebeskrivelse .docx

Brev til Københavns og Frederiksberg Kommuner.pdf

Aftaletekst om Bispeengbuen.pdf

Punkt 404: Orientering om status for anlægsprojekter i Frederiksberg Bymidte

05.05.00-G01-5-18

Resume

De store projekter, der de seneste år har præget bymidten nærmer sig deres afslutning. Afslutningen af Cityringen og ombygningen af Falkoner Centret betyder samtidig, at projekterne Solbjergvej Øst med anlæg af byrum ved Frederiksberg Centret og Lommepark på hjørnet Solbjergvej - Holger Tornøes Passage, og byrum og rampeprojekt på Sylows Alle og Sylows Plads kan påbegyndes i 2019. Sagen giver en orientering om status på projekterne, som ønskes taget til efterretning.

Beslutning

By- og Miljøudvalget tog orienteringen om status for anlægsprojekter i Frederiksberg Bymidte til efterretning.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller, at orienteringen om status for anlægsprojekter i Frederiksberg Bymidte tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Frederiksberg Bymidte har gennem de seneste år været præget af større projekter som ombygning af Frederiksberg Centret, anlæg af Cityringen med en ny metrostation og ombygningen af Falkoner Centret. For at understøtte et attraktivt byliv i bymidten vil Frederiksberg Kommune fra 2019 til 2021 udvikle byrummene i bymidten (bilag 1). Projekterne er Solbjergvej Øst med anlæg af byrum ved Frederiksberg Centret og Lommepark på hjørnet Solbjergvej - Holger Tornøes Passage, Sylows Alle og Sylows Plads.

Byrummene ved Frederiksberg Centret, Sylows Alle og Sylows Plads skal danne rammerne for en håndtering af de mange mennesker, der skal til og fra stationen, samt optimeres forhold til cykelparkering og trafik. Lommeparken vil som et grønt og frodigt hjørne give mulighed for ophold et roligt sted, hvor man kan mødes eller sidde og betragte forbipasserende.

Udviklingen og udførelsen af projekterne afhænger af færdiggørelsen af igangværende projekter. Derfor følger herefter en status på de enkelte projekter, samt en samlet tidsplan for projekterne i bymidten.

De enkelte projekter har siden den første fremlæggelse ændret sig ganske meget, både hvad angår omfang og økonomi. Således er byrummet ved Frederiksberg Centret reduceret i omfang og økonomi, mens der er afsat midler til byrummene Sylows Allé og Sylows Plads, samt rampeprojektet på Sylows Plads. Derudover er købet af den private del af parkeringskælderen under Falkoner Biograf udgået i forbindelse med budgetaftalen for 2019.

Forslagene for den endelige udformning af de enkelte projekter - lommeparken, byrummet ved Frederiksberg Centret, Sylow Alle og Sylows Plads - vil blive fremlagt udvalget for endelig godkendelse.

Projektforslagene er tidligere blevet behandlet af kommunalbestyrelsen den 17. marts 2014.

På dagen for nærværende orientering har der været en besigtigelse og gennemgang af projekterne for udvalget i Bymidten.

Solbjergvej Øst

Lommepark ved Solbjergvej og Holger Tornøes Passage

Centralt placeret på hjørnet af Solbjergplads og Holger Tornøes Passage findes en parkeringsplads der tilhører Lejerbos ejendom ved Sylows Alle 4. Arealet har siden 2010 været midlertidigt inddraget til byggeplads for Metroselskabet, som forventer at give arealet tilbage til ejendommen i foråret 2019. Pladsens attraktive placering i forhold til Bymidten, let tilbagetrukket fra Solbjergvej og en optimal solorientering mod vest giver pladsen et stort potentiale for at kunne supplere det intense byliv med et grønt åndehul til ro og mulighed for ophold.

Med inspiration i "den frederiksbergske ånd" fra andre grønne byrum er der udarbejdet et idéoplæg (bilag 2) til en lommepark, der giver rum til ro og pause som et supplement til Bymidstens travle byliv, der præger området. Lommeparken skal være grøn og frodig med en beplantning af stor variation med træer, buske, græsser og stauder, der indrammer og danner ryg for opholdspladser. Belægning, belysning og interiør indpasses pladsens brug, så parken opleves tryk og funktionel på forskellige tider af døgnet.

Kommunen har gennem længere tid været i dialog med bestyrelsen Sylows Alle og Lejerbo Frederiksberg angående kommunens interesse i arealet. De parkeringspladser, der knytter sig til ejendommen findes i parkeringskælderens under Frederiksberg Gymnasium. Som en del af undersøgelsen er der en igangværende dialog om løsningen for at parterne kan købe hinandens arealer.

Den 16. november 2018 blev der afholdt et møde med deltagelse fra Lejerbo Frederiksberg - afdelingsbestyrelsen og organisationsbestyrelsen samt Frederiksberg Kommune. Afdelingsbestyrelsen vil i januar præsentere forslaget for beboerne i ejendommen, hvorefter der vil blive drøftet den videre proces.

Metroselskabet er færdig med anlæg af metro og forpladser medio 2019. Forvaltningen vil arbejde for at kunne anlægge lommeparken umiddelbart efter.

Ny belysning og omlægning af byrummet ved Frederiksberg Centret

Pladsens belægning lægges om, så funktion, tilgængelighed og cykelparkering optimeres. Ganglinjer til og fra metroen prioriteres, så de fremstår tydelige og tilgængelige. Samtidig arbejdes der på at optimere cykelparkeringen på pladsen og tydeliggøre hvilke zoner der må parkeres cykler i og hvilke der er forebeholdt gang og ophold.

Udskiftningen af belysningen langs Frederiksberg Centret bliver udført med projektørmaster i forlængelse af eksisterende belysning og med samme identitet som på Metropladserne, dog er masterne 7 meter og ikke 9 meter høje. Den lavere mast giver en differentiering i forhold til vejens belysning og skaber en mere intim skala, der hvor mennesker bevæger sig til fods.

Lysprojektørerne skaber et flot mønster af lyspletter på pladsen som kendetegner Frederiksberg Metroplads og Den Grønne Sti gennem Bymidten.

Arbejdet udføres i 2019, da det afventer færdiggørelsen af forpladsen ved Frederiksberg station.

Sylows Alle og Sylows Plads

I forbindelse med ombygningen af Falkoner Centret og færdiggørelsen af Cityringen skal der ændres på byrummet på Sylows Allé og Sylows Plads, sådan at byrummene lever op til og bliver en naturlig forlængelse af de andre byrum i Frederiksberg Bymidte.

Byrummene Sylows Alle og Sylows Plads er forbindelse mellem stationen og de nærliggende veje. De skal være ramme for et attraktivt byliv med en høj grad af komfort og funktionalitet i smukke, arkitektonisk og fysisk robuste rammer (bilag 3 og 4). Området skal understøtte den særlige frederiksbergske karakter med helstøbte og smukke byrum af høj arkitektonisk, rekreativ og æstetisk kvalitet med markante grønne elementer og sanssemæssige oplevelser gennem en bevidst brug af beplantning, lys, lyd og materialer.

Projektet, der omfatter omlægning af Sylows Alle samt tilslutning til Cityringens forplads, forventes udført i 2019 og koordineres med færdiggørelsen af Falkoner Centret og Cityringen.

Projektet, der omfatter omlægning af rampen til den eksisterende parkeringskælder under Falkoner Centret, Frederiksberg Gymnasium og Falkoner Biograf, samt omlægning af Sylows Plads forventes udført i 2020 og 2021.

Tidsplan og hensyn ved anlæg

Omtalte anlæg er afhængig af Metroselskabets reetablering af arealer over terræn og deres udflytning fra byggepladsarealer. I forhold til udmeldingen fra Metroselskabet forventes dette at kunne ske efter juni 2019.

Anlæg af Sylows Alle etapeopdeles så der gennem anlægsperioden prioriteres gennemgang fra de nye metroplads til Falkoner Alle. Derudover vil der ved anlæg af Sylows Plads blive opretholdt adgang til parkeringskælderens.

By- og Miljøområdet vurdering

By- og Miljøområdet vurderer, at projekterne i bymidten vil medvirke til at gøre byrummene til en naturlig forlængelse af de andre byrum i Frederiksberg Bymidte. Samtidig vil især rampeprojektet og byrummene Sylows Allé og Sylows Plads bidrage til et mere attraktivt byliv, hvor der samtidig tages hensyn til trafikikkerheden for de mange mennesker, der vil benytte Cityringen og have destination i bymidten, være det Frederiksberg Centret, uddannelsesinstitutioner, biograf eller Falkoner Centret. Projekterne vil sammen med forpladsen til Frederiksberg station også bidrage med markante grønne elementer.

Økonomi

Projekterne fremstillet i denne sag har følgende forventede udgiftsfordeling:

Projekt	Anlæg / år	Budget / mio.	Merdrift ialt / kr.
---------	------------	---------------	---------------------

Solbjergvej Øst			
- ny belysning i byrummet ved Frederiksberg Centret	2018	0,673 - indkøb af belysningsamaturer og	95.000 fra 2020
- omlægning af belægning og cykelparkering ved Frederiksberg Centret	2019	master	
- anlæg af lommepark	2020 - søges flyttet til 2019	3,0 - økonomi med Frederiksberg Centret skal afklares	
		5,0	
Sylows Alle			
- anlæg af byrum	2019 - projektering	0,5	255.000 fra 2020
	2020 - anlæg	6,5	
Sylows Plads			
- anlæg af rampe	2020	15,0	310.000 fra 2020
- anlæg af byrum	2021	4,0	
		- økonomi med ATP skal afklares	

Beløbene er afsat i budgettet.

Borgmesterpåtegning

Ingen.

Behandling

By- og Miljøudvalget
JBS/MM

Bilag

Bilag 1- Projektkort Frederiksberg Bymidte

bilag 2 - Lommepark, ideoplæg oktober 2013

Bilag 3 - Illustration Sylows Allé

Bilag 4 - Illustration Sylows Plads

Punkt 405: Orientering om tilfredshedsundersøgelse i busserne på Frederiksberg

13.05.16-G01-6-15

Resume

Frederiksberg Kommune har i fem år gennemført en årlig tilfredshedsundersøgelse i busserne. Der har alle årene været en høj tilfredshed og endnu engang er den overordnede tilfredshed meget høj. I denne sag præsenteres resultaterne for den nye tilfredshedsundersøgelse til udvalgets orientering.

Beslutning

By- og Miljøudvalget tog orienteringen om tilfredshedsundersøgelsen i busserne til efterretning,

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller, at orienteringen om tilfredshedsundersøgelsen i busserne tages til efterretning,

Sagsfremstilling

Frederiksberg Kommune har igennem fem år fået gennemført en tilfredshedsundersøgelse i de busser, der kører i kommunen. Undersøgelserne er alle fem år gennemført som personlige interviews i busserne i løbet af efteråret. Interviewene er gennemført i alle A-busserne, i linje 31 og 34 og i Frederiksbergbusserne. Der er gennemført omkring 100 interview på hver linje og 100 tilsammen i de tre Frederiksbergbusser hvert år. Der er i 2018 samlet gennemført 912 interviews fordelt hen over dagen og på både hverdage og weekend dage.

Den årlige undersøgelse bliver gennemført for at få en større viden om brugernes tilfredshed med deres bustur på Frederiksberg og forholdene i den forbindelse. Den indsamlede viden om brugernes tilfredshed kan bruges til at forbedre forholdene og til at evaluere tidligere ændringer og forbedringer.

Buspassagerne blev spurgt om deres tilfredshed på en ti-punktsskala. På skalaen dækker karakterer over 5 "tilfreds" (6-7) eller "meget tilfreds" (8-10), mens karakterer under 5 dækker over "utilfreds" (3-4) eller "meget utilfreds" (0-2).

Karakteren 5 er således "hverken eller".

Opsummering af resultaterne

Tilfredsheden med selve busturen på Frederiksberg er samlet set høj. Næsten 80 % har svaret, at de er "meget tilfredse" og 92 % er samlet set "tilfredse" eller "meget tilfredse". De ældre passagerer er generelt mere tilfredse end de resterende passagerer. Tilfredsheden er steget lidt på langt størstedelen af de parametre der bliver spurgt til.

- 92 % af buspassagerne er tilfredse med busturen, heraf er 79 % er meget tilfredse. Kun 2 % er utilfredse. I 2015 var 75 % meget tilfredse og 3 % svarede, at de var direkte utilfredse med busturen.
- Den højeste tilfredshed er blandt den ældre passagergruppe over 60 år og de yngste passagerer under 30 år er de mindst tilfredse.
- Der er størst tilfredshed blandt passagerne i Frederiksbergbusserne, dog med et lille fald i forhold til 2017.
- På A-busserne er den højeste tilfredshed på linje 2A, linje 8A og linje 9A. Der har været en positiv udvikling på alle tre linjer i forhold til 2017 og specielt linje 9A har haft en markant forbedring i tilfredsheden over de fem år.
- Der er lavest tilfredshed på linje 4A og linje 6A. På Roskildevvej har der været vejarbejde hele efteråret, hvilket betyder at linje 6A har været omlagt. Det kan være en medvirkende faktor på den lavere tilfredshed på denne linje.
- Tilfredsheden med overholdelse af køreplanen og trafikinformationen er høj. 8 ud af 10 er meget tilfredse.
- Der er generelt en høj tilfredshed med forholdene i busserne, specielt med muligheden for at få en siddeplads. 9 ud af 10 af buspassagerer er fortsat tilfredse med muligheden for at få en siddeplads.
- Tilfredsheden med buschaufføren er generelt høj, både i forhold til chaufførens kørsel og i forhold til deres kundeservice. 93 % er "tilfredse" eller "meget tilfredse" med chaufførens kørsel.
- Der er generelt en høj tilfredshed med antallet af afgange, rejsetiden, afstand til et busstoppested, antal af stoppesteder og information og venteforhold ved stoppestederne.

I bilag 1 er den samlede rapport over udviklingen i tilfredshedsundersøgelserne fra 2014 til 2018. Her illustreres resultaterne med udviklingen i tilfredsheden på de forskellige parametre i diagrammer.

Der var negativ omtale af linje 9A i det først år efter, at linjen startede i drift i slutningen af 2013 og linjen havde en relativ dårlig regularitet i begyndelsen. Ydermere viser erfaringer fra ændringer i den kollektive trafik, at det tager tid, at vænne sig til nye linjer. Derfor er det positivt at se, at udviklingen i tilfredsheden på linje 9A er støt stigende og ligger på det højeste niveau blandt A-busser sammen med linje 2A.

Der er en høj tilfredshed på Frederiksbergbusserne, hvilket kan være et udtryk for, at de ældre, der sidder i de tre Frederiksbergbusser er glade for det tilbud, der primært er tilrettet deres behov.

Der er en lidt lavere tilfredshed i forhold til venteforholdene end til de øvrige parametre som passagerne spørges ind til. Tilgængelighed og læskærme ved stoppestederne er Frederiksberg Kommunes ansvar. Her kunne der arbejdes med at undersøge mulighederne for at skabe bedre forhold ved stoppestederne. Det er til gengæld en udfordring i forhold til plads. En anden forbedring ved stoppestederne kunne være, at indkøbe flere nedtællingsmoduler, så det er muligt at se, hvornår den næste bus kommer og huske vigtigheden af information ved ændringer. Dog er der flere og flere, der benytter app-mulighederne.

By- og Miljørådets vurdering

Undersøgelsen udtrykker samlet set en høj tilfredshed med busserne på Frederiksberg både generelt og med de enkelte parametre. Undersøgelsens resultater støtter op om kommunens samlede indsats med busdriften. Det er dog vigtigt, at der fortsat arbejdes på at opretholde den høje tilfredshed og forbedre forholdene de få steder, det er muligt, for eksempel ved stoppestederne. Ydermere bidrager undersøgelsen med væsentlige læringspunkter, der er benyttet i udarbejdelsen af det nye busnet og den store omstilling, der skal ske, når det skal sættes i drift næste sommer.

Økonomi

Tilfredshedsundersøgelsen indebærer ikke i sig selv ændringer i økonomien eller behov for ændringer heraf. Det vil kræve yderligere økonomiske ressourcer, hvis det prioriteres at indkøbe flere nedtællingsmoduler.

Borgmesterpåtegning

Sagen kræver ikke borgmesterpåtegning.

Behandling

By- og Miljøudvalget

ML/SS

Bilag

Tilfredshedsundersøgelse Frederiksberg Kommune 2018

Punkt 406: Ny Hop on Hop off bus på Frederiksberg

24.05.00-G01-5-18

Resume

Fra maj 2019 begynder en ny hop on hop off turistbusrute på Frederiksberg. Den nye turistbusrute er lykkedes i regi af et turismenetværk etableret i samarbejde mellem Frederiksberg Erhverv og Frederiksberg Kommune.

Beslutning

By- og Miljøudvalget tog orienteringen om, at der etableres en turistbusrute på Frederiksberg med start fra Københavns Hovedbanegård til efterretning.

Indstilling

By- og Miljøområdet og Serviceområdet indstiller, at orienteringen om, at der etableres en turistbusrute på Frederiksberg med start fra Københavns Hovedbanegård tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Magistraten havde den 16. april 2018 i forbindelse med vedtagelsen af handlingskataloget til erhvervsstrategien bedt forvaltningen om at undersøge muligheden for turistbusser på Frederiksberg.

Med afsæt i et nyt turismenetværk, som Frederiksberg Erhverv og Frederiksberg Kommune i fællesskab har taget initiativ til, er en række aktører i byen gået sammen om at betale til en ny hop on hop off turistbusrute på Frederiksberg. Operatøren på busruten bliver Stromma og ruten vil starte i drift den 4. maj 2019.

Vej, Park og Miljø har vurderet og godkendt ruten og stoppestederne i samarbejde med Movia. Ruten vil benytte allerede eksisterende stoppesteder og er vedlagt som bilag 1. Stromma har ikke fået endelig godkendelse af strækningen i København.

Det er tillige blevet undersøgt om hop on hop off busserne kunne køres med el-busser. Dette er desværre ikke realistisk. Busmarkedet til kommerciel drift er forskelligt fra kollektiv trafik, fordi busserne ikke hver dag benyttes til de samme ruter. Efter dialog med operatøren er det vurderet, at en el-turistbus på Frederiksberg vil koste 5 mio. kroner i anlægsomkostninger mod 1,5 mio. kroner for en traditionel bus. Det er en så markant fordyrelse af projektet, at det ikke længere vil være realistisk at gennemføre. I forhold til miljøbelastningen på Frederiksberg vil merbelastningen være begrænset, fordi busserne allerede i dag kører gennem byen uden at stoppe. Busserne overholder selvfølgelig de eksisterende miljøkrav.

Forvaltningens vurdering:

Forvaltningen vurderer, at den nye busrute vil bidrage væsentligt til at trække flere besøgende og dermed omsætning til Frederiksberg. Stromma har en million gæster på deres eksisterende ruter, og den nye rute præsenteres sammen med dem. På alle ruterne får de besøgende udleveret et kuponhæfte, der nu også rummer de frederiksbergske annoncører. Tidligere gik ruten gennem Frederiksberg uden stop før Zoologisk Have og Carlsberg, nu kommer den igennem væsentlige handelsstrøg og Frederiksbergs historie og attraktioner udfoldes, hvilket også forventes at give nye gæster til Cisternerne og Bakkehuset.

Det vurderes endvidere, at turistbussernes opholdstid ved stoppestederne er så kort, at det ikke er til gene for den almindelige kollektive trafikafvikling.

Økonomi

Der er ingen bevillingsmæssige konsekvenser i sagen.

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By- og Miljøudvalget
ML/SS

Bilag

Bilag 1

Punkt 407: Status for arbejdet med Smart City nov 2018

85.11.00-G01-1-14

Resume

By- og Miljøudvalget præsenteres for en status på Frederiksberg Kommunes Smart City projekter og samarbejder. Flere af projekterne er koblet til etableringen af Smart City-netværket og udviklet i et tæt samarbejde med Frederiksberg Forsyning.

Beslutning

By- og Miljøudvalget udsatte sagen og anmodede om belysning af anvendelse af smart city inden for sundhed, kultur mv.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller, at orienteringen om status på arbejdet med Smart City i Frederiksberg Kommune tages til efterretning.

Sagsfremstilling

By- og Miljøudvalget har den 15. januar 2018 udbedt sig en ny status for arbejdet med Smart City i Frederiksberg, som tydeliggør fordele og muligheder for borgere og virksomheder.

I 2018 har By- og Miljøområdet valgt at fokusere ressourcerne på implementering af Smart City løsninger, indenfor temaerne mobilitet og klima. Her vægter samarbejdet med blandt andre Frederiksberg Forsyning og Region Hovedstaden højt, idet der ofte er tale om udfordringer og effekter, der krydser kommunale grænser.

Statussagen beskriver konkrete projekter hvorigennem det illustreres hvordan data og teknologi anvendes i Frederiksberg Kommunes Smart City løsninger, og hvilke fordele og muligheder borgere og virksomheder får i de konkrete eksempler.

Forvaltningen arbejder pt. på en række projekter og initiativer. Nedenfor beskrives følgende igangværende konkrete tiltag i byrummet:

- Frederiksberg Smart City-netværk (Smart Forsyning)
- Smart Parkering
- Forsøg med trafiktællinger ved hjælp af kunstig intelligens på Allégade
- Klimaveje

Foruden disse beskrives også 2 større samarbejdsprojekter:

- Smart City Challenge 2019
- Smart Greater Copenhagen – Regionalt Smart City Charter

I bilag 5 beskrives desuden 8 andre igangværende projekter og initiativer

- Klimavarslingsystem
- Intelligent belysning
- Scannerbil
- Smart City Challenge 2018
- Klar til Smart Vækst – Regionalt Kompetenceudviklingsinitiativ
- Smart City Cybersecurity Lab (SCL)
- Etablering af Frederiksberg Smart City Board
- Open Data DK (ODDK)

Tilgangen til arbejdet med Smart City sker både via drifts- og anlægsprojekter med praktiske konsekvenser for borgere og virksomheder og gennem samarbejds- og udviklingsprojekter, hvor virksomheder, iværksættere og uddannelsesinstitutioner kan byde ind med ideer og projekter. Her skal kort redegøres for listens 6 første projekter/tiltag.

Frederiksberg Smart City-netværk (Smart Forsyning)

Mandag den 10. september 2018 blev Frederiksberg Smart City-netværk officielt indviet.

Frederiksberg er den første kommune i landet med et fuldt netværk, som endda løbende kan skaleres i takt med, at nye teknologier eller projekter kræver det. Netværket vil dog ikke kunne bruges som borger- eller turistnet, idet disse ifølge ”Teleloven” kræver en anden forretningsstruktur og opsætning. Netværket kan derfor alene bruges til Smart City projekter for Frederiksberg Forsyning og Frederiksberg Kommune.

Smart City-netværket er altså fuldt udbredt og drifter blandt andet Forsyningens projekt Smart Forsyning, hvor realtids målerdata på vand og varme hjemtages ved hjælp af fjernaflæsning.

Forsyningen har hermed mulighed for at driftsoptimere fjernvarmenettet, overvåge vandledningsnettet, optimere lækagesøgning og yde mere målrettet rådgivning til kunderne.

Det forbedrer Forsyningens driftsøkonomi, og kommer dermed også kunderne til gode. Samtidigt kan kunderne løbende overvåge forbruget digitalt.

Bilag 1 viser linjeføring og accespoints for Smart City netværket.

Smart Parkering

By- og Miljøområdet har som forsøg installeret kameraer ved p-pladsen bag rådhuset. De registrerer anonymt hvilke parkeringspladser, der er ledige, samt hvor længe bilerne har været parkeret. Data indsamles og behandles lokalt i kameraerne og kan herfra videresendes til de relevante systemer og databehandlere via Smart City-netværket. Indtil nu har det vist sig, at data indsamlet i dagtimerne ved hjælp af kameraer har en præcision på ca. 95 %. Der arbejdes pt. på at optimere præcisionen, inden overvågning på parkering kan sættes i gang i større skala. Herefter vil By- og Miljøudvalget blive forelagt en fremadrettet redegørelse med henblik på at beslutte de næste skridt for Smart Parkeringsprojektet.

De indsamlede data kan, når projektet udfoldes, give borgere, forvaltning og private parkeringsleverandører realtidsinformation om ledige p-pladser. Det betyder, at parkeringspresset på forskellige områder i byen kan monitoreres over tid og dermed indgå i trafikplanlægningen fremadrettet. Søgetrafikken vil gradvist falde, og som bilist på Frederiksberg vil man hurtigere finde en P-plads.

I Bilag 2 vises eksempeldata fra rådhusets p-plads, den aktuelle belægningsgrad samt omsætning i pladser over en uge.

Forsøg med trafiktællinger ved hjælp af kunstig intelligens på Allégade

Frederiksberg Kommune deltager i efteråret 2018 i et forsøg, hvor trafiktællinger foretages vha. kameraer og analyseres ved brug af kunstig intelligens og machine learning.

Teknologien i kameraerne kan genkende og kategorisere forskellige typer trafikanter/objekter i 3D og realtid, og man vil efterfølgende kunne analysere på antallet og typerne af trafikanter, der er passeret. I forsøget er der indtil videre monteret to kameraer i lygtepæle på Allégade ved Ny Hollændervej.

Et større perspektiv ved en intelligent overvågning af trafikken er, at vi vil kunne regulere trafikken, f.eks. via lyssignaler og digital skiltning for trafikanterne, f.eks. ved beredskabssituationer, vejarbejder eller større begivenheder. Set isoleret ift. trafiktællinger kan kommunen også få værdifuld, billig og sikker information f.eks. om bilernes hastighed, antallet af cyklister med cykelhjelm og lys på - i relation til vores kampagner for sikre skoleveje.

Alle data, der indsamles og analyseres, er 100 % anonyme og indeholder ikke persondata. Teknologien i kameraet analyserer trafikanterne i realtid, og det er altså kun resultaterne af tællingerne, f.eks. antallet af cykler, biler, gående inden for et givet tidsrum, som videresendes.

Forsøget forventes at køre et år, hvorefter der tages beslutning om et eventuelt videre forløb.

Se bilag 3 for uddybende information.

Klimaveje

By- og Miljøområdet har indkøbt en række sensorer, der er monteret i vores klimasikringsløsninger, så vi på sigt vil kunne varsle borgere, kommune, forsyning eller beredskab ved skybrud.

Klimasensorer vil kunne bruges til modellering og aktiv styring af vandets flow gennem f.eks. klimaveje, og her vil sensorerne desuden kunne måle effekten på den enkelte løsning og give vigtig information både ift. vedligehold af løsningen og fremtidige valg af løsninger.

Et eksempel på dette er oprensningen af de permeable klimaveje, f.eks. Mariendalsvej, for at sikre, at klimavejen virker optimalt. Sensorerne vil her kunne fortælle, hvornår oprensningen rent faktisk er nødvendig, så vi undgår at gøre det uden grund. Det vil i nogle tilfælde give en besparelse på denne opgave.

Aktuelt testes sensorerne på Mariendalsvej i samarbejde med Frederiksberg Forsyning. Data opsamles, overvåges og analyseres i tæt samarbejde med Frederiksberg Forsyning for at sikre at løsningerne får den tiltænkte effekt.

I bilag 4 viser placering og data Mariendalsvej.

Frederiksberg Smart City Challenge.

Frederiksberg Kommune arbejder hele tiden aktivt på at samarbejde med og inddrage borgere, virksomheder og uddannelsesinstitutioner m.fl. i arbejdet med at udvikle Smart City-løsninger til Frederiksberg.

Hackatons, hvor alle inviteres til byde ind med forslag og løsninger, har vist sig at være en rigtig god platform, og derfor afholdes Frederiksberg Smart City Challenge nu for andet år den 8.-10. februar 2019. Denne gang er arrangementet forankret i Frederiksberg Science City, som består af Copenhagen Business School, KU Science, KU Sund og Det Kongelige Danske Musikkonservatorium.

Årets tema er bæredygtighed og tager udgangspunkt i nogle af FNs verdensmål og initiativerne i kommunens bæredygtighedsplan. De endelige cases annonceres i januar 2019 på www.smartcitychallenge.dk

Smart Greater Copenhagen – Regionalt Smart City Charter

By- og Miljøområdet har siden starten af 2017 deltaget i Smart Greater Copenhagen under Regionens Vækst og Udviklingsstrategi. Projektet, som afsluttes ved udgangen af året, har blandt andet resulteret i et Smart City Charter og to konkrete projektansøgninger, som er blevet forelagt i K29, KKR og i regionsrådet.

Frederiksberg Kommune har i samarbejde med Høje Taastrup Kommune, DTU, Gate21 indstillet den ene af de to projektansøgninger og ansøgt om at få del i de 7 mio. kr., som skal udmøntes inden udgangen af 2018. Siden ansøgningen er indsendt har 13 andre kommunerne tilsluttet sig projektet, og forventningen er, at endnu flere vil tilslutte sig.

Det drejer sig om projektet ”Sikker og anvendt data – IoT-løsninger for mobilitet, klima og miljø i Greater Copenhagen”, hvor der ansøges om i alt 5 mio. kr. til anvendelse og udvikling af løsninger, der styrker kommunernes og regionens arbejde med at indsamle og anvende data på sikker vis og på tværs af forvaltninger og geografi. Målsætningen er et styrket samarbejde med andre kommuner, vidensorganisationer, virksomheder m.fl. om at finde de rigtige løsninger på byens klima- og mobilitetsudfordringer - og undgå udviklingen af parallelle løsninger i hver enkel kommune. Sidst, men ikke mindst, vil projektet aktivt understøtte muligheden for at borgere, foreninger m.fl. kan inddrages i udviklingen af byens Smart City løsninger.

By- og Miljørådets vurdering

By- og Miljøområdet vurderer, at Frederiksberg Kommune er langt fremme med implementering af Smart City løsninger sammenlignet med andre byer i Danmark, og at der er god fremdrift i kommunens Smart City projekter. Takket være Smart City-netværket har vi en enestående infrastruktur, som gør os særlige attraktive at samarbejde med for leverandører af Smart City-løsninger, der ønsker at teste og implementere deres løsninger i en befolkningstæt og bymæssig kontekst. Denne position forsøges fastholdt via løbende dialog med Innovationspartnerskaber og store såvel som små Smart City-aktører om konkrete løsninger og fritstilling af åbne data.

Økonomi

Sagen har ingen økonomiske konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Ingen.

Behandling

By- og Miljøudvalget, M.
HH/CFM

Bilag

Bilag 1. Smart City Netværk

Bilag 2. Smart Parkering

Bilag 3. Trafiktællinger

Bilag 4. Klimaveje

Bilag 5. Øvrige igangværende projekter

Punkt 408: Opsætning af hurtiglader til eltaxaer

05.00.00-G01-46-15

Resume

E.ON har ansøgt om at opsætte en hurtiglader til eltaxaer på Frederiksberg. By- og Miljøudvalget skal tage stilling til den konkrete ansøgning, herunder placering, tilføjelser til gældende betingelser for opsætning af denne, samt den tilhørende skiltning med reservation af eksisterende parkeringspladser.

Beslutning

By- og Miljøudvalget vedtog,

1. at der gives tilladelse til opstilling af en hurtiglader til eltaxaer på parkeringspladsen bag rådhuset
2. at den konkrete tilladelse gives i 10 år og med et varsel på 6 måneder ved flytning grundet vej- eller byrumsformål.
3. at to af de eksisterende parkeringspladser reserveres til elbiler med en tidsbegrænsning på 30 min, og at denne reservation af to parkeringspladser ændres til en reservation til eltaxaer når behovet er herfor. By- og Miljøudvalget orienteres, når reservationen overgår fra alle elbiler til eltaxaer.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller,

1. at der gives tilladelse til opstilling af en hurtiglader til eltaxaer på parkeringspladsen bag rådhuset
2. at den konkrete tilladelse gives i 10 år og med et varsel på 6 måneder ved flytning grundet vej- eller byrumsformål.
3. at to af de eksisterende parkeringspladser reserveres til elbiler med en tidsbegrænsning på 30 min, og at denne reservation af to parkeringspladser ændres til en reservation til eltaxaer når behovet er herfor. By- og Miljøudvalget orienteres, når reservationen overgår fra alle elbiler til eltaxaer.

Sagsfremstilling

Region Hovedstaden har et projekt, der skal fremme udbredelsen af eltaxaer i regionen samt infrastruktur med hurtigladere, som skal understøtte dette. Som en del af dette projekt har regionen haft et udbud af opsætning af hurtigladere. E.ON Danmark A/S har vundet udbuddet og er i gang med at opsætte 7 hurtigladere (50kW DC) i Region Hovedstaden til eltaxaer. Hurtigladeren skal opsættes i 2018.

Regeringen har den 9. oktober 2018 fremlagt sit Klima- og luftudspil 'Sammen om en grønnere fremtid'. I dette udspil fremgår det, at regeringen "vil stramme energikravene til nye taxier i 2019, 2022 og 2025, så ingen nye taxier udleder CO₂ eller luftforurening fra 2025. Omsætningen i taxiflåden ventes at sikre, at den grønne omstilling er fuldt gennemført inden 2030".

E.ON ansøger om opsætning af en hurtiglader af typen ABB Terra 53 med en effekt på max 50 kW (DC) og 3 udtag. På et udtag kan der modtages op til 50 kW (DC), hvor E.ONs etablerede ladestander på Frederiksberg har 11 kW (AC) på ét udtag. Afhængig af bilens mulighed for at lade vil hurtigladeren kunne lade ca. 4 gange så hurtigt.

E.ON har ansøgt om opstilling af hurtigladeren på to konkrete placeringer. I ansøgningen er en placering på Sindshvilevej nr. 10 angivet som første prioritet og en placering på Holger Danskes Vej ved nr. 1 som anden prioritet. Forvaltningen har på baggrund af hurtigladerens størrelse, pladsbehov og behov for et strømskab vurderet, at en hurtiglader med disse dimensioner ikke bør placeres mod facader med beboelses- eller butiksvinduer. Hurtigladeren har endvidere et display med lys i, som der skal tages højde for ift. potentielle gener i forbindelse med placeringen. Denne vurdering er foretaget for at sikre, at placeringen af hurtigladeren ikke vil være til gene for borgere eller butikker, og at denne søges indpasset byrummet. Forvaltningen har på den baggrund vurderet, at ingen af de ansøgte placeringer gode muligheder og foreslår i stedet, at ladestanderen placeres på parkeringspladsen bag rådhuset, da der her er gode adgangsmuligheder og nærhed til et eksisterende strømskab. Ladestanderen vil dog være utilgængelig i forbindelse med afholdelse af loppetov, og når parkeringspladsen er lukket i forbindelse med arrangementer.

I de betingelser for opsætning af ladestander som By- og Miljøudvalget besluttede den 23. marts 2015 står der, at ladestanderen ikke må være bredere end 30 cm og ikke højere end 1,5 meter. Hurtigladeren er bredere, dybere og højere end de eksisterende ladere, idet den har målene 56,5 cm bred, 78 cm dyb og 190 cm høj. Ladestander har derudover behov for et strømskab, der har målene 105 cm bred, 33,5 cm dyb og 127,7 cm høj. Derudover har hurtigladeren brug for frirum for, at den kan serviceres. Hurtigladeren kan lamineres i "Frederiksberggrøn", som E.ON allerede anvender i kommunen. I bilag 1 kan man se billeder af to hurtigladere, som allerede er opsat i Københavns Kommune.

E.ON angiver i ansøgningen om opsætning af hurtigladeren, at de ønsker en 10-årig tilladelse til at have ladestanderen stående, og at de ønsker en varsel på mindst 6 måneder, hvis laderen kræves flyttet. Forvaltningen giver i følge de sædvanlige betingelser for ladestander kun tilladelse for 5 år og tilladelsen udløber uden varsel. Hvis vej- eller byrumsformål tilsiger at ladestanderen skal flyttes, vil forvaltningen typisk give et varsel på maksimalt 3 måneder. By- og

Miljøområdet vurderer dog, at E.ONs ønske til ændrede betingelser for varighed af tilladelsen og varsel ved opsigelse kan imødekommes i den konkrete sag, hvor hurtigladeren er en del af et projekt, hvor der ønskes ens betingelser for alle hurtigladerne på tværs af kommunerne.

Endvidere ønsker E.ON, at der reserveres to bilparkeringspladser til elbiler med en tidsbegrænsning på 30 min for at sikre, at p-pladserne ved hurtigladeren er en opladningsmulighed og ikke en egentlig parkeringsplads, jf. bilag 2 der angiver placeringen. De to parkeringspladser der reserveres til elbiler vil når behovet er til det blive ændret til at være reserveret alene til eltaxaer. By- og Miljøområdet orienteres, når reservationen ændres far at om fatte alle elbiler til alene gælde eltaxaer. Også dette ønske er forvaltningen indstillet på at imødekomme med henblik på at bakke op om visionerne i projektet.

By- og Miljørådets vurdering

By- og Miljøområdet vurderer, at opstilling af en hurtiglader vil komme elbilbrugere på Frederiksberg til gode i en periode, og vil derefter være forbeholdt eltaxaer. Dette vil være med til at understøtte ønsket om at fremme elbiler på Frederiksberg.

Omstilling til el vil være positiv i forhold til Frederiksberg Kommunes mål om at blive CO₂-neutral i 2035. Da en hurtiglader der i en periode er tilgængelig for alle elbiler, og senere alene er tilgængelig for eltaxaer, vil være med til at fremme omstillingen til elbiler både hos private og blandt taxaer.

Økonomi

Ansøger afholder selv alle udgifter i forbindelse med opsætning af hurtigladeren og tilhørende skiltning samt den efterfølgende drift af både hurtiglader og skiltning.

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By- og Miljøudvalget

ML/SLJ

Bilag

Bilag 1 - Hurtiglader til eltaxaer

Bilag 2 Placering af hurtiglader til eltaxaer

Punkt 409: Ceresvej 19, Nedrivning af enfamiliehus i bevarende lokalplan 104

02.34.04-P19-10-18

Resume

By- og Miljøområdet har modtaget ansøgning om nedrivning af et eksisterende enfamiliehus fra 1933 samt fældning af to træer i forbindelse med ønske om opførelse af ny villa på grunden.

By- og Miljøudvalget skal tage stilling til, hvorvidt der kan gives dispensation fra lokalplanen til nedrivning af huset, og hvorvidt der kan gives tilladelse til fældning af et træ i baghave og beskæring af et træ i forhave, der grundet alder er bevaringsværdige jævnfør lokalplanen.

Beslutning

By- og Miljøudvalget vedtog,

at der meddeles dispensation fra lokalplan 104 til nedrivning af eksisterende enfamiliehus på betingelse af, at det sikres, at projektet for den nye villa i højre grad tilpasses området og haven og forelægges udvalget til godkendelse. Det skal sikres, at den nye villas detaljering, materialekarakter, herunder murdetaljer, overgange mellem bygningsdele og øvrige detaljer forfines og nuanceres, så den nye villa, i kraft af sin beskaffenhed, herunder volumen og detaljerigdom er medvirkende til, at områdets hidtidige karakter bibeholdes.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller,

1. at der meddeles dispensation fra lokalplan 104 til nedrivning af eksisterende enfamiliehus på betingelse af, at det sikres, at den nye villas detaljering, materialekarakter, herunder murdetaljer, overgange mellem bygningsdele og øvrige detaljer, forfines og nuanceres, så den nye villa, i kraft af sin beskaffenhed, herunder volumen og detaljerigdom er medvirkende til, at områdets hidtidige karakter bibeholdes,

2. at der meddeles dispensation til fældning af 1 eksisterende træ omfattet af bevarende bestemmelse i lokalplanen mod, at ejer for egen regning etablerer erstatningstræ i baghaven, efter anvisning fra By- og Miljøområdet, samt at ejer forpligter sig til at opretholde erstatningstræet ved tinglysning af deklaration herom.

Sagsfremstilling

By- og Miljøudvalget udsatte på mødet den 19. november 2018 sagen, idet de anmodede om en besigtigelse.

Besigtigelsen blev afholdt mandag den 26. november 2018.

Tidligere sagsfremstilling

By- og Miljøområdet har i forbindelse med behandlingen af et skitseprojekt for en ny villa modtaget en ansøgning om nedrivning af et eksisterende enfamiliehus fra 1933 på Ceresvej 19.

Den eksisterende villabebyggelse er typisk i 2 fulde etager, eller i 1 1/2 plan med høj stueetage, høj kælder og udnyttet tagetage. Fælles for området er en høj grad af bearbejdning i den arkitektoniske detalje, hvilket giver området arkitektonisk robusthed, selvom villakvarteret repræsenterer flere stilarter og perioder, overvejende fra slutningen af 1800-tallet.

Den eksisterende bygning, som ansøges nedrevet, er et enfamiliehus på 218 m² fordelt på 142 m² i stueetagen og 76 m² i tagetagen, hvoraf 48 m² er udnyttet. I kælderen på 71 m² er der integreret garage med nedkørselsrampe fra Ceresvej 19. Bebyggelsesprocenten er i BBR angivet til 43.

Huset fremtræder med en lukket, kompakt facade mod Ceresvej, der særligt præges af porten til kældergaragen og uens vinduesformater. Huset er opført i teglsten, i røde farver iblandet gule og brunlige tegl og har tag i decaplade i sort farve. Tagets form er forskellig i gavl mod gade og gavl mod have, hvilket giver huset en noget skævt bygningsprofil set vinkelret på Ceresvej.

Det eksisterende enfamiliehus er vurderet i henhold til SAVE-skalaen, med en bevaringsværdi på 6.

Ansøger ønsker at rive den eksisterende villa ned for i stedet opføre en villa i et moderne formsprog på ca. 268 m² fordelt på 2 etager samt ca. 115 m² kælder med facader i teglsten og tag med lav hældning.

Skitseprojektet viser, at den nye villa mod gaden tilpasses de omgivende villaer, såvel ved sit volumen, som ved sin materiale- og skalamæssige bearbejdning. Materialet på facader er murværk med inddækninger og detaljer i tombak (Messinglegering med 80-90% kobber, farve fra gylden til rødbrun, mat overflade). Villaen udføres i nutidigt formsprog, men med arkitektoniske referencer til de omliggende villaers karakteristiske træk og med en høj grad af detaljering af overgange, delelementer og flader. Villaen placeres på linje med de øvrige villaer på vejen og gives en grundform, der i forvejen er repræsenteret i den eksisterende villabebyggelse på vejen. Grundformen bearbejdes dog på havesiden i et friere formsprog end den klassiske villa, og gives således små forskydninger og et knæk, der følger matriklens skrå afskæring og giver liv og variation til facaderne. Mod gade og mod egen have åbnes huset med glaspartier, mens

omfanget af vinduessætning i nordfacaden er begrænset og tilpasset efter den eksisterende villas vinduesplacering og indbliksvinkler, ud fra ansøgers ønske om at tage hensyn til indblik til naboer mod nord.

Den skitserede nye bebyggelse overholder de bebyggelsesregulerende bestemmelser, der findes i lokalplanen om maksimalt 2 etager og en maksimal bebyggelsesprocent på 40 og er samtidig oplyst at overholde bygningsreglementets bebyggelsesregulerende bestemmelser, herunder de skrå og vandrette højdegrænseplan. Højden af det nye byggeri oplyses at være 6,5 m, mens den eksisterende villa er 8,5 m høj.

Parkering med plads til 2 biler på egen grund etableres som befæstet areal langs nordligt skel.

Omkring villaen anlægges grøn baghave og forhave med beplantning mv. mod vej i overensstemmelse med den hidtidige karakter, således at det grønne præg af villakvarter bibeholdes i henhold til lokalplanens bestemmelser. Nogle af de eksisterende træer på grunden er omfattet af lokalplanens bevaringsbestemmelser om træer over 25 år. En 35 årig hængebirk og det nuværende 30 årige valnøddetræ i forhaven bevares, men valnøddetræet ønskes beskåret lidt. I forhaven fældes et birketræ, hvor kun stammen står tilbage og en ca. 20-årig tuja, som ikke er omfattet af lokalplanens bestemmelser. Derudover ønskes et ca. 60-årigt æbletræ i baghaven fældet, da det vil stå i byggefeltet, hvor den nye villa ønskes opført. Ansøger vil i stedet plante to erstatningstræer i baghaven. I baghaven bevares endvidere 5 styks cirka 15-20 årige bøgetræer ved vestligt skel, som ikke er omfattet af lokalplanens bestemmelser.

På baggrund af indsigelser ifbm. naboorienteringen har ejer valgt alligevel at bibeholde en hængebirk på 35-40 år i forhaven, som oprindeligt var ansøgt fældet.

Regelgrundlag:

Ejendommen er omfattet af bevarende lokalplan 104, der fastsætter, at området, der er udlagt til villabebyggelse, skal opretholdes i overensstemmelse med dets hidtidige karakter som villaområde med hensyn til bebyggelser og ubebyggede arealers anlæg og beplantning, samt at eksisterende bebyggelse ikke må nedrives eller ombygges uden kommunalbestyrelsens tilladelse jævnfør lokalplanens afsnit 5.3.1. Da villabebyggelsen i kvarteret som helhed er omfattet af bevarende lokalplanbestemmelser, der forhindrer nedrivning og ombygning af den eksisterende villabebyggelse, selvom der er variationer i de enkelte villaers bevaringsmæssige vurderinger, kræver den ansøgte nedrivning af den eksisterende villa dispensation fra lokalplanen.

Ifølge rammebestemmelserne i Kommuneplan 2017 kan området anvendes til villaer og række-/dobbelthuse med en bebyggelses procent på 40/60 i maksimalt 2 etager.

Det skitserede nybyggeri vil kunne rummes indenfor Kommuneplanens bestemmelser og overholder lokalplanens bestemmelser samt byggeretten i Bygningsreglementet BR15.

Naboorientering:

Skema over naboorienteringssvar er vedlagt som bilag.

Projektet har været sendt i naboorientering hos nærmeste 9 nabomatrikler, se kortbilag, samt Foreningen for By- og Landskabskultur på Frederiksberg.

Der er indkommet 10 indsigelser fra 7 ejendomme, hvoraf de 9 er imod, at projektet realiseres i nuværende udformning.

Der gøres indsigelser i forhold til, at det vil være i modstrid med lokalplanens principper og anvendelse at nedrive eksisterende hus og genopføre nyt byggeri, ønske om håndhævelse af lokalplanens bevaringsbestemmelser, modstrid med områdets sjæl, karakter og arkitektur, modstand mod nybyggeriets højde, drøjde og fremtræden iøvrigt, manglende tilpasning til kvarterets bebyggelsespræg, former og materialekarakter, at bygningens og placering langs skel vil ødelægge den grønne kile, som baghaverne tilsammen udgør, fældning af træer i for- og baghave, at forhaven bliver nøgen og uden sjæl, at træ i baghave skærmer for indblik og udgør udsigt, ændrede lysforhold, samt forringede udsigtsforhold og herlighedsværdi, tab af ejendomsværdi for omliggende huse, gener fra byggeproces og byggeplads, belastede parkerings-, til- og frakørselsforhold i byggeperioder, præcedensskabende virkning, hvis nybyggeri og fældning af træer tillades, modstrid med deklaraationsbestemmelser, at der ikke er et konkret projekt for nybyggeri, som grundlag for stillingtagen til den ansøgte nedrivning, samt mod en tagterrasse mod naboskel, som ikke fremgår af projektet.

Der er udpræget bekymring for, at kvarteret skal forandres, forringes og fortættes, at udsigten fra de enkelte matrikler til de samlede grønne baghaver forringes, og for at det vil larme i byggeperioden.

Endvidere gøres der indsigelser mod nedrivning af det eksisterende enfamiliehus for nyopførelse af en villa, som frygtes at være spekulationsbyggeri.

Der er modtaget svar fra Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur om, at den eksisterende ejendom er anonym og ikke tilfører vejen særlige arkitektoniske kvaliteter.

By- og Miljøområdets vurdering:

By- og Miljøområdet vurderer, at det eksisterende enfamiliehus, hverken med sit facadeudtryk eller volumen passer særligt godt ind i husrækken på Ceresvej og ej heller isoleret set er præget af arkitektoniske eller andre bevaringsmæssige kvaliteter. Det eksisterende enfamiliehus er vurderet i henhold til SAVE-skalaen, med en middel bevaringsværdi på 6. Det er forvaltningens vurdering, at det eksisterende enfamiliehus falder udenfor karakteren af det oprindelig villaområde, som lokalplanen søger at fastholde, på grund af den atypiske arkitektoniske blanding af bungalowstil og bygmesterhus.

Forvaltningen vurderer endvidere, at det vil være svært at til/ombygge og energirenovere det eksisterende hus, så det kan leve op dels til en moderne families pladskrav, dels til de omkringliggende typiske Frederiksberg-villaer.

Forvaltningen finder, at det foreliggende projekt for en ny villa har høj arkitektonisk kvalitet og indpasser sig fint i det eksisterende område som er præget af arkitektonisk kvalitet, men også rummer byggerier med forskelligt stiludtryk.

Villaen vurderes, med sit volumen, udformning, detaljering og materialevalg, at ville spille op til de oprindelige eksisterende huse i kvarteret og dermed være med til at understrege områdets karakter som villaområde.

Det vurderes, at projektets eventuelt medfølgende indbliksgener er indenfor det normale af, hvad der er forventeligt i bymæssig bebyggelse, og at der i projektet er taget hensyn til de omkringliggende ejendomme.

Forvaltningen har vurderet, at dagslysforholdene ikke forringes væsentligt ved opførelsen af byggeriet, hvilket også fremgår af skyggediagrammerne.

Det vil ikke kunne undgås, at et projekt som det ansøgte vil få indvirkning på omgivelserne, men forvaltningen vurderer samlet, at det ansøgte på en yderst tilfredsstillende måde svarer til det, der tilstræbes for området, og at lys- og skyggeforskelighederne for naboejendommene ikke forringes mere end forventeligt i bymæssig bebyggelse. Byggeriet vil kaste anderledes skygger end det eksisterende hus, men vurderes ikke til at blive givet mere væsentlige skyggegener end det er forventeligt i bymæssig bebyggelse.

Det vurderes, at æbletræet kan fældes mod plantning af passende erstatningstræer.

Forvaltningen finder, at lokalplanens formål at "sikre en bevaring af den eksisterende villabebyggelse og præg af villakvarter" underbygges i projektet, idet den nye villa i højde og drøjde spiller sammen med de eksisterende oprindelige Frederiksbergske villaer, der er karakteristiske for området.

Det vurderes samlet, at byggeriet underordner sig lokalplanens bestemmelser, Kommunenplanens retningslinjer og byggeretten i BR18, og at den nye villa vil være med til at underbygge og bevare kvarterets villapræg, med store fritliggende Frederiksbergske villaer også i en moderne kontekst.

Økonomi

Ingen.

Borgmesterpåtegning

Ingen.

Behandling

By- og Miljøudvalget
PBM/DHKH

Historik

By- og Miljøudvalget 2018-21, 19. november 2018, pkt. 378:

By- og Miljøudvalget udsatte sagen og anmodede om en besigtigelse.

Indstilling 19. november 2018, pkt. 378:

By- og Miljøområdet indstiller,

1. at der meddeles dispensation fra lokalplan 104 til nedrivning af eksisterende enfamiliehus på betingelse af, at det sikres, at den nye villas detaljering, materialekarakter, herunder murdetaljer, overgange mellem bygningsdele og øvrige detaljer, forfines og nuanceres, så den nye villa, i kraft af sin beskaffenhed, herunder volumen og detaljerigdom er medvirkende til, at områdets hidtidige karakter bibeholdes,

2. at der meddeles dispensation til fældning af 1 eksisterende træ omfattet af bevarende bestemmelse i lokalplanen mod, at ejer for egen regning etablerer erstatningstræ i baghaven, efter anvisning fra By- og Miljøområdet, samt at ejer forpligter sig til at opretholde erstatningstræet ved tinglysning af deklaration herom.

Bilag

Ceresvej 19_Skitsekoncept_KHR_Bangs villa 10102018 2

Facader med eksist. bygnings omrids

tagplan A3 træer

Træer Ceresvej 19 1

Skema over indsigelser - naboorientering

Naboorienteringsområde

Naboorienteringssvar nr. 1-10

Ejers svar på naboorienteringssvar nr 1-10

Punkt 410: Gl. Kongevej 152A-B, Etablering af 3 nye boliger i uudnyttet tagetage

02.34.00-P19-191-18

Resume

Sagen omhandler muligheden for at indrette tre lejligheder i eksisterende uudnyttet tagetage (5. sal), som udvides ved ændret tagkonstruktion i forbindelse med en tagudskiftning. Projektet kræver dispensationer fra lokalplan nr. 79 med tillæg og nr. 104 og forelægges derfor udvalget.

Beslutning

Et flertal i By- og Miljøudvalget (Jan E. Jørgensen, Brian Holm, Nikolaj Bøgh, Flemming Brank, Helle Sjelle, Gunvor Wibroe, Lone Loklindt og Balder Mørk Andersen) vedtog,

1. at der dispenseres fra lokalplanens bevarende bestemmelser,
2. at der dispenseres fra lokalplanens krav om anlæg af 3 bilparkeringspladser, imod indbetaling til p-fonden,
3. at der dispenseres fra lokalplanens bestemmelse, om et opholdsareal svarende til 50% af det samlede nye boligareal.
4. at der dispenseres fra lokalplanens bestemmelse om maksimal bebyggelsesprocent på 110.

Et mindretal i By- og Miljøudvalget (Thyge Enevoldsen) stemte imod.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller,

1. at der dispenseres fra lokalplanens bevarende bestemmelser,
2. at der dispenseres fra lokalplanens krav om anlæg af 3 bilparkeringspladser, imod indbetaling til p-fonden,
3. at der dispenseres fra lokalplanens bestemmelse, om et opholdsareal svarende til 50% af det samlede nye boligareal.
4. at der dispenseres fra lokalplanens bestemmelse om maksimal bebyggelsesprocent på 110.

Sagsfremstilling

By- og Miljøområdet har modtaget en ansøgning om etablering af 3 nye boliger i eksisterende uudnyttet tagetage på 489 m². I den forbindelse udskiftes taget og tagkonstruktionen hæves ca. 90 cm.

Til de nye lejligheder etableres terrasser på taget. Mod gården monteres nye kviste, franske altaner, 3 nye elevatortårne (hvoraf ét indbygges i eksisterende bagtrapperum), samt altaner til alle lejligheder.

Mod gaden etableres 6 nye kviste, som indpasses med underliggende vinduesbånd.

Der ansøges om dispensation fra opholdsarealet og til bilparkeringspladser mod indbetaling til kommunens parkeringsfond.

Eksisterende forhold

Ejendommen er indrettet med 12 beboelses lejligheder og erhvervslejemål i stue og kælderplan.

Bebyggelsen er med et traditionelt Københavnertag og loftrummet er indrettet med pulterrum.

Kælderetagen indeholder lager/disponible rum.

Ejendommen er udpeget som bevaringsværdig med SAVE-værdi 4 og udsmykket med karnapper og gavlkviste mod gaden.

Nye forhold

De nye taglejligheder indrettes henholdsvis som to 4-værelses og en 3-værelses lejlighed, alle med køkkenalrum, franske altaner mod gården og grønne terrasser på taget.

Tagkonstruktion efterisoleres og hæves ca. 90 cm, for at opnå en optimal loftshøjde.

På ejendommens gårdside opføres to nye elevatortårne i glas, som betjener lejlighederne med niveaufri adgang.

Bagtrappen i opgang 152A, nedlægges og erstattes af elevator og hovedtrappen brandsikres.

Alle øvrige lejligheder i ejendommen får nye altaner mod gården, i overensstemmelse med kommunens altanvejledning.

Depotrum i tagetagen nedtages og etableres i kælderen.

Tagfoden og udhæng på gadefacaden forbliver uændret.

Eneste synlige ændring mod gadeside vil være de 6 nye kviste, som tilpasses de underliggende vinduesbånd.

Tagterrasserne tilbagetrækkes fra facaden, så de er mindst synlige fra gaden.

Regelgrundlag

Ejendommen er omfattet af to bevarende lokalplaner - nr. 79 og 104 - som bl.a. har til formål at sikre, bevaring af eksisterende bevaringsværdig bebyggelse og bevaring af karakteristiske bygningsdele og arkitektoniske elementer.

Lokalplan 79 samt tillæg

Lokalplanens formål er at hindre kvalitetsforringende ændringer og bevare bebyggelsens rigdom på detaljer.

Lokalplan 104

Lokalplanens formål er at modernisere områdets planbestemmelser og samtidig sikre bevaringsværdige bygninger til bevarelse.

Lokalplanen indeholder bestemmelser om en bebyggelsesprocent på maksimalt 110 og en etagehøjde på max 6 etager. Til nyt boligformål, skal der udlægges et opholdsareal svarende til 50 % af det samlede nye bruttoetageareal og der skal udlægges én bilparkeringsplads pr. 150 m².

Projektet skal ud fra hensynet til by kvalitet, jf. kommuneplanens generelle rammebestemmelser, vurderes i forhold til boligtilvækst i den eksisterende bygningsmasse, når der etableres en eller flere selvstændige boliger i en uudnyttet tagetage.

Der skal således foretages en konkret vurdering og afvejning af projektets kvalitet sammenholdt med de udfordringer, som bilparkerings- og opholdsarealer øst for Fasanvejslinjen afstedkommer.

Til grund for en konkret vurdering gælder følgende retningslinjer:

Såfremt der ikke mistes bevaringsværdi og projektet samtidig tilfører andre værdier som for eksempel øget tilgængelighed, energioptimering, forskønnelse og mere tidssvarende boliger, kan projektet fremmes på baggrund af en konkret vurdering af kvaliteterne.

I forhold til opholdsareal og parkeringskrav kan et projekt opnå dispensation, hvis projektet tilfører andre værdier til den omgivende by.

Hvis der til gengæld ikke sker forbedringer set i byens perspektiv, men måske endda tabes kvaliteter, herunder væsentlige bevaringsværdier, vil der som udgangspunkt ikke kunne forventes tilladelse.

En dispensation skal således overvejes i relation til den øgede by kvalitet projektet medfører.

Naboorientering

Ansøgningen har været sendt i naboorientering, idet Frederiksberg Kommune skal dispensere fra den bevarende lokalplan 104, til om- og tilbygning af ejendommen. Forvaltningen modtog fire høringssvar, hvoraf én af disse var fra FBLF.

Naboorienteringen blev foretaget i ejendommen Gammel Kongevej 150 samt Henrik Steffens Vej 1 og 3.

Høringssvarene omhandlede primært ”præcedens” for byudvikling, som bør komme andre ejendomme til gode.

Herudover bemærkninger til de to nye elevatortårne som i alle høringssvar blev foreslået placeret inde i gårdrummet i læ af ejendommens sidebygninger.

Høringssvaret fra Bygnings- og Landskabskultur (FBLF), peger generelt på bevaringsværdien af ejendommen, især tagkonstruktionen som hæves, tagterrasserne og elevatortårne som etableres udenpå bygningen. De mener generelt, at ejendommen bør bevares uændret.

By- og Miljøområdet vurdering

By- og Miljøområdet vurderer, at projektet med niveaufri adgangsforhold, energioptimering samt altaner/terrasser er i overensstemmelse med lokalplanernes formål og hensigt.

Bygningens oprindelige karakter, ydre fremtræden og sammenhæng med omgivelserne er bevaret både til gade- og gårdsiden. Ejendommens bærende værdier er bevaret og tilført nye kvaliteter ud over, hvad der fremgår af kommunens generelle rammebestemmelser.

De bygningsmæssige største ændringer som projektet afføder, er kviste mod gaden, opsætning af altaner, samt etablering af elevatortårne i gårdrummet. Samlet set vurderes projektet at være tilpasset med respekt for ejendommens ydre karakter, karréens og områdets kontekst.

Forvaltningen vurderer, at de nye altaner er i overensstemmelse med retningslinjerne for opsætning af altaner, som sammen med det grønne gårdrum, tilfører ejendommen et løft som tilsammen udgør et tilstrækkeligt kvalitetsmæssigt opholdsareal. Der tilføres 190 m² nyt opholdsareal, som svarer til 38% af boligarealet på 489 m².

Da det ikke er muligt at anlægge 3 bilparkeringspladser på grunden, søges der om dispensation for parkeringskravet mod indbetaling til kommunens parkeringsfond.

I forhold til kommunens rammebestemmelser om boligtilvækst vurderes det, at projektet tilfører kvalitet til byen, idet ejendommen opgraderes energimæssigt med en ny isoleret tagkonstruktion samt tilgængelige boliger.

Samlet set vurderes det, at projektet med dets fine og nænsomt etablerede kviste, elevatortårne og 3 nye boliger i tagetagen, vil tilføre ejendommen væsentlig kvalitet og øget opholdsareal, så det samlede projekt på den baggrund kan tillades.

Holdt op mod projektets beliggenhed øst for Fasanvejslinjen og de kvaliteter som projektet samlet set bidrager med, indstilles projektet positivt mod, at ansøger indbetaler til kommunens parkeringsfond.

Økonomi

Ingen.

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By- og Miljøudvalget
PBM/ARH

Bilag

Gældende arkitekttegninger-04.10.2018

Bilag 2 - Skema vedr. høringssvar

Naboorienteringssvar nr. 1 - Michael Bank

Naboorienteringssvar nr. 2 - FBLF v/Ditte Thye

Naboorienteringssvar nr. 3 - Ivar Bo Melholt Bjurner

Naboorienteringssvar nr. 4 - Mads Fårbæk Gregersen

SVAR på indsigelser fra Ansøger - bilag 1

SAVE 4

Punkt 411: C.F. Richs Vej 107 - Midlertidig anvendelse til Fitnesscenter

02.34.00-P19-527-18

Resume

Sagen omhandler muligheden for midlertidigt at anvende erhvervsejendommen C. F. Richs Vej 107 til fitnesscenter, indtil der er udarbejdet en ny lokalplan for området. Projektet kræver dispensation fra lokalplan nr. 36. Sagen forlægges til By- og Miljøudvalgets stillingtagen, fordi den er principiel.

Beslutning

By- og Miljøudvalget vedtog, at der gives midlertidig tilladelse til indretning af fitnesscenter i ejendommen C.F. Richs Vej 107, og at det betinges, at tilladelsen er gældende i 3 år.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller, at der gives midlertidig tilladelse til indretning af fitnesscenter i ejendommen C.F. Richs Vej 107, og at det betinges, at tilladelsen er gældende i 3 år.

Sagsfremstilling

Ejendommen C.F. Richs Vej 107 ligger i et område, der i Kommuneplan 2017 er udlagt til byudvikling. Den indgår i byudviklingsområdet Flintholm Nord, der er et stationsnært kerneområde. Nærområdets udvikling blev igangsat med vedtagelsen af Lokalplan 210 og Kommuneplantillæg 1 for nabogrunden C. F. Richs Vej 103 i oktober 2017. Grundejer ønsker at indgå i denne byudvikling med et projekt med blandede byfunktioner og videreførelse af den karrestruktur, der blev påbegyndt med lokalplan 210. Da udarbejdelsen af en ny lokalplan tager tid, har ansøger sendt nærværende ansøgning om at få lov til i den mellemliggende periode at anvende lokalerne til fitnesscenter. Ansøgningen kræver dispensation efter planlovens §19.

Fitnesscenteret er i dag beliggende på Bernhard Bangs Alle 17. Der er vedtaget en ny lokalplan for Bernhard Bangs Alle 17, som skal muliggøre etablering af senioregnede boliger, hvorfor fitnesscenteret skal finde nye lokaler. Ejendommen C.F. Richs Vej 107 og Bernhard Bangs Alle 17 har samme ejer.

Ansøger finder, at etablering af et fitnesscenter på C.F. Richs Vej er hensigtsmæssig på grund af den stationsnære placering, og at det understøtter de eksisterende idræts- og bevægelsesaktiviteter i form af KU.BE og svømmehal, der allerede er etableret i området. Ligeledes vurderer ansøger, at områdets forvandling til boligområde er på vej, og den publikumsorienterede anvendelse til fitnesscenter med en fremtidig åben og aktive facade vil give liv til C.F. Richs Vej. Tilpasning af en pladskrævende funktion som fitnesscenter bør indtænkes i boligområdet, inden muligheden forsvinder i forbindelse med områdets omdannelse fra erhvervsområde til blandet byområde.

Mod nord afgrænses grunden af C.F. Richs Vej og lav boligbebyggelse i 3 og 4 etager. Mod øst er vedtaget ny lokalplan med boliger, herunder kollegie- og studieboliger i op til 7 etager. Mod syd ligger ligeledes etageboliger og mod vest ligger Stark byggevarerhandel. Fitnesscenteret skal indrettes i de 3 nederste etager mod C.F. Richs Vej. De resterende to etager fastholdes anvendt til kontor.

Parkering og opholdsareal

I byggetilladelse af 1. april 1987 fra opførelsen af bygningen er der dispenseret fra lokalplan nr. 36 vedrørende antal parkeringspladser og dermed stillet krav om, at der anlægges og stedse vedligeholdes 61 parkeringspladser og 323 m² opholdsareal.

Ansøger har lavet en analyse af personbelastningen for det nye fitnesscenter og kontorer, som bevares. Yderligere har ansøger analyseret, hvordan brugerne transporterer sig hen til fitnesscenteret. Analyserne bygger på tal fra det eksisterende fitnesscenter på Bernhard Bangs Allé. Ansøger er kommet frem til, at eksisterende opholdsareal på 343 m² opretholdes, at de 61 bilparkeringspladser er et tilstrækkeligt antal til både fitnesscenterets brugere og ansatte i bygningen. Analysen viser, at der skal etableres yderligere cykelparkering til ejendommen. Der etableres nye cykelparkeringspladser, så der i alt bliver 83 cykelparkeringspladser.

Lovgrundlag

Ejendommen er omfattet af lokalplan nr. 36, delområde II, som udlægger anvendelsen til erhvervsvirksomhed, herunder grovvarerhandel, lettere industri og håndværksvirksomhed med dertil hørende lager samt administration.

Efter planlovens § 19 kan kommunalbestyrelsen dispensere fra bestemmelser i en lokalplan, hvis dispensationen ikke er i strid med principperne i planen. Planens principper er formål- og anvendelsesbestemmelserne. Forvaltningen vurderer, at fitnesscenter ikke kan rummes inden for lokalplanens anvendelsesbestemmelse.

Den moderniserede planlovs § 19, fra foråret 2018, giver kommunalbestyrelsen mulighed for midlertidigt (maksimalt 3 år) at dispensere fra bestemmelser i en lokalplan. Det gælder selvom dispensationen er i strid med principperne i planen. Det bemærkes endvidere, at kommunalbestyrelsen efter lovekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016 af byggeloven kan give en tidsbegrænset byggetilladelse i forbindelse med den midlertidige dispensation. Udvidelsen i planloven har til formål at muliggøre, at områder kan udnyttes i en tidsbegrænset periode, så de f.eks. ikke står ubrugte hen.

Bestemmelsen tænkes særligt anvendt i tilfælde, hvor der er udarbejdet en ny lokalplan, som endnu ikke kan realiseres, eller hvor en ældre lokalplan ikke længere er aktuel, men endnu ikke er erstattet af en ny plan. Det bemærkes, at bestemmelsen ikke kan bruges i stedet for at lave en ny lokalplan.

Ved vurdering af om midlertidig dispensation skal meddeles, skal kommunalbestyrelsen bl.a. lægge vægt på indholdet af kommuneplanen.

Ejendommen er i Kommuneplan 2017 beliggende i et området som er udlagt til blandede byfunktioner, herunder byfunktioner af regional betydning i form af detailhandel, kontor- og servicevirksomhed, evt. offentlige institutioner, undervisnings- og forskningsinstitutioner med tilhørende faciliteter for studerende, kulturelle aktiviteter, idræts- og bevægelsesaktiviteter, forlystelser, hotel- og conferencefaciliteter samt boligbebyggelse med bolignære offentlige servicetilbud.

Yderligere er ejendommen beliggende i byudviklingsområde Flintholm og stationsnært kerneområde.

Parkering og opholdsareal

Der er tilstrækkelig bilparkering på ejendommen, men der skal etableres cykelparkering.

Anvendelsesændringen udløser ikke krav om yderligere opholdsareal. Det eksisterende opholdsareal skal opretholdes.

Naboorientering

Der er foretaget naboorientering af de 3 tilstødende matrikler. Forvaltningen har ikke modtaget indsigelser til projektet.

By- og Miljøområdets vurdering

By- og Miljøområdet har ikke tidligere benyttet den moderniserede planlovs mulighed for at dispensere fra en lokalplan, i strid med planens principper, hvorfor sagen er principiel.

By- og Miljøområdet vurderer, at der i denne sag kan dispenseres fra lokalplanens anvendelsesbestemmelser efter den moderniserede planlovs § 19, selvom anvendelsen strider imod den gældende lokalplan. By- og Miljøområdet lægger i vurderingen vægt på, at den gældende lokalplan er forældet, at kommuneplanens rammer udlægger området til blandede byfunktioner, som også kan indeholde et fitnesscenter, samt at der arbejdes på udarbejdelse af en ny lokalplan, som skal udvikle området. Forvaltningen forventer at kunne fremlægge en startredegørelse i begyndelsen af 2019.

Den midlertidige tilladelse er gældende i maksimum 3 år, hvorefter anvendelsen skal ophøre og fitnesscenteret flytte, hvis der ikke i mellemtiden er vedtaget en lokalplan, der giver mulighed for at have fitnesscenter på stedet.

By- og Miljøområdet vurderer, at anvendelsesændringen ikke udløser ændrede krav til bilparkering og opholdsareal, men at der skal etableres et passende antal cykelparkeringspladser. Det vurderes, at 83 cykelparkeringspladser er tilstrækkeligt.

Økonomi

Sagen har ingen økonomiske konsekvenser

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By- og Miljøudvalget,

PBM/SI

Bilag

Erhvervsstyrelsens vejl. om midlertidig anvendelse

Ansøgning

Supplerende oplysninger til sagen

FREM Situationsplan

FREM stue

FREM 1. sal

FREM 2. sal

FREM kælder

FREM opstalt Nord

FREM opstalt SYD

EKS Situationsplan

EKS stue

EKS 1. sal

EKS 2. sal

EKS 3.sal

EKS 4. sal

EKS tagplan

EKS kælder

EKS opstalt Nord

EKS opstalt SYD

Punkt 412: Sankt Markus Plads 10 - Altaner mod gade- og gårdside samt vinduesudskiftning

02.34.00-P19-1123-17

Resume

By- og Miljøområdet har modtaget ansøgning om udskiftning og nyopsætning af altaner samt vinduesudskiftning på ejendommen Sankt Markus Plads 8-10 / Forchhammersvej 4-6. Ejendommen er omfattet af den bevarende lokalplan 107, samt registreret med SAVE-værdi 3, hvilket er lig med høj bevaringsværdi. I forbindelse med afholdt naboorientering om ansøgningen, har forvaltningen modtaget indsigelser til projektet. Sagen forelægges til udvalgets stillingtagen til, hvorvidt der kan meddeles dispensation fra lokalplanen.

Beslutning

By- og Miljøudvalget udsatte sagen og anmodede om en besigtigelse.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller,

1. at der meddeles dispensation til den ansøgte udskiftning og nyopsætning af altaner mod ejendommens gade- og gårdside i materialer og detaljering som eksisterende altaner på ejendommen,
2. at en dispensation betinges af vilkår om detailredegørelse for altanernes møde med eksisterende facadeudsmykning og eventuel bearbejdning heraf.

Sagsfremstilling

By- og Miljøområdet har modtaget en ansøgning om udskiftning og nyopsætning af altaner mod gade- og gårdside samt vinduesudskiftning mod gade- og gårdside på ejendommen Sankt Markus Plads 8-10 / Forchhammersvej 4-6. Ejendommen omkranses af Forchhammersvej, Sankt Markus Plads og Sankt Markus Alle, og er søsterejendom til ejendommen Sankt Markus Alle 13 / Sankt Markus Plads 12 / Forchhammersvej 14-16. Bebyggelsen er tegnet af arkitekterne Andreas Clemmensen og Jens Kristian Kofoed i årene 1900-1905, og favner med symmetrisk planudformning byrummet omkring Sankt Markus Kirkes midterakse. Begge ejendomme er opført i historicistisk stil, hvilket ses ved den omfattende og tidstypiske facadeudsmykning. Om end de to ejendomme har tydelige indbyrdes facadevariationer, danner det nære slægtskab et homogent sammenhængende byrum som bagtæppe for Sankt Markus Kirke, med fine arkitektoniske kvaliteter der er toneangivende for oplevelsen af lokalområdet. I forbindelse med den afholdte naboorientering, har forvaltningen modtaget 4 indsigelser mod projektet. Det anføres heriblandt, at opsætning af altaner på ejendommen vil medføre kvalitetsforringelse af stor betydning for den oprindelige bebyggelses kulturarvmæssige værdi, samt medføre en forringet oplevelse af området som helhed. Indsigelsen peger således på, at en dispensation fra den bevarende lokalplan vil stride mod lokalplanens formål om, at områdets hidtidige karakter skal opretholdes.

Sagen forlægges udvalget, idet forvaltningen har modtaget indsigelser mod ansøgningen forankret i mulig forringelse af områdets hidtige karakter.

Altaner mod gadeside

Ansøgningen vedrører udskiftning af eksisterende altaner mod Sankt Markus Plads med nye, større altaner, samt nyopsætning af altaner mod Forchhammersvej. Altanerne ansøges udført i samme materialer og udformning som eksisterende altaner mod Sankt Markus Plads, samt efter samme principper for så vidt angår eksisterende altaners møde med facaden. Dog vil det med opsætning af nye altaner mod Forchhammersvej, være nødvendigt helt eller delvist at fjerne eksisterende dekorative detaljer som eksempelvis udsmykning over vinduer. Forvaltningen vurderer, at det ansøgte altanprojekt er af en udførelsmæssig kvalitet, og med en opmærksomhed på detaljen, som er forenelig med ejendommens eksisterende altaner og facadearkitektur. Facademæssige kvaliteter, som må vige for opsætning af nye og/eller større altaner, vurderes således at kunne modsvares med den nænsomme og stiltro bearbejdning af nye altaner og deres møde med facaden. Ansøger har for at imødegå hørings svar vedrørende altanernes udseende, fremsendt forslag til altaner mod Forchhammersvej uden underliggende konsoller. Forvaltningen vurderer dog, at konsollerne er en væsentlig del af facadeudtrykket og at alle altaner mod gadeside derfor bør udføres med konsoller.

Altaner mod gårdside

Der ansøges mod gårdside om altaner, som er større, og med mindre udsmykningsgrad end mod gadeside. Forvaltningen vurderer, at dette er foreneligt med den mindre grad af udsmykning, som præger de eksisterende gårdfacader. Altanerne er ansøgt som lakerede stålaltaner i en enkel og neutral udformning, der således vurderes at falde veltilpasset ind i facadearkitekturen.

Vinduesudskiftning

Ansøgningen vedrører endvidere udskiftning af alle ejendommens vinduer til nye, af samme udseende. I forbindelse med naboorienteringen er der modtaget bemærkning om, at den ansøgte udskiftning af kvistvinduer ikke er i overensstemmelse med disse vinduers oprindelige udseende. Idet forvaltningen vurderer, at den ansøgte vinduesudskiftning i sin øvrighed er i overensstemmelse med ejendommens oprindelige vinduer, vil forvaltningen i forbindelse med endelig afgørelse sikre, at dette også gælder vinduer i kviste mod gadeside. Altandøre vil for så vidt angår geometri, detaljering, fagdeling og farve blive udført i overensstemmelse med øvrige vinduers udførsel.

Alle høringssvar vedlægges på skemaform tilføjet ansøgers kommentarer samt By- og Miljøområdet bemærkninger.

Vurderingsgrundlag

Ejendommen er omfattet af den bevarende lokalplan 107, hvoraf det i afsnit 1, "Formål" fremgår at "Lokalplanen udlægger fortsat området til boligformål i form af etagebebyggelse og skal sikre en bevarelse af det eksisterende karakteristiske bebyggelsesmiljø omkring Danas Plads og Sankt Markus Plads. Der må således ikke foretages nedrivning af eksisterende bebyggelse, ligesom facader, tage og vinduer m.v. samt beplantning kun må ændres, når områdets hidtidige karakter kan opretholdes." Det fremgår endvidere af afsnit 4.1 "Bebyggelsens ydre fremtræden" at "Til udvendige bygningssider samt tagflader må ikke anvendes materialer, som efter kommunalbestyrelsens skøn virker skæmmende og som medfører generende reflekser. Bygningens materialer, udformning, farver og øvrige ydre fremtræden skal være samstemmende med omgivelserne og områdets karakter, og skal godkendes af kommunalbestyrelsen".

Ejendommen er registreret med SAVE-værdi 3, hvilket er lig med høj bevaringsværdi.

Ejendommen er beliggende i et område, der i Frederiksberg Kommuneplan 2017 er udpeget til kulturmiljø.

Frederiksberg Kommunes altanmanual "Din Nye Altan - fra ide til ibrugtagning" er indgået i sagens vurdering.

I henhold til Bygningsreglement 2015 kap. 2.3.1 stk. 3 skal der under hensyntagen til ejendommens benyttelse sikres tilfredsstillende lysforhold for ejendommens bebyggelse og nabobebyggelse samt sikres mod væsentlige indblikssgener i forhold til anden bebyggelse på samme grund og nabogrunde.

Udskiftning af vinduer forudsætter dispensation fra lokalplanen, såfremt vinduernes udseende ønskes ændret.

By- og Miljørådets vurdering

By- og Miljørådet vurderer, at det samlede projekt er foreneligt med områdets karakter, og dermed foreneligt med lokalplanens formål. Bebyggelsesmiljøet omkring Danas Plads er i rigt omfang præget af altaner på ejendommene, ligesom der i dag er altaner på ejendommene ved Sankt Markus Plads og Forchhammersvej. Idet nærværende ansøgning vedrører en udbygning af altaner i størrelse og omfang, på en ejendom med eksisterende altaner, vurderer forvaltningen, at der er tale om et for området kendt arkitektonisk indslag i byrummet.

Frederiksberg Kommunes altanmanual "Din Nye Altan - fra ide til ibrugtagning" er med sine anbefalinger forankret i den historiske bebyggelse og tidens facadedetaljering. Hensigten med nærværende ansøgning er at erstatte og nyopsætte altaner, nøje efter det eksisterende, konkret tilgængelige forbillede. Dermed vurderer forvaltningen, at ansøgningen efterlever højeste grad af hensyn til eksisterende facadearkitektur, og dermed altanmanualens anbefalinger om arkitektonisk hensyn og respekt for facadeudsmykning. Forvaltningen vil dog i forbindelse med en endelig afgørelse sikre, at væsentlige detaljer vedrørende altanernes møde med eksisterende facade er dokumenteret og godkendt.

Forvaltningen anbefaler, at der meddeles dispensation til opsætning af de ansøgte altaner, på betingelse af godkendt redegørelse for altanernes møde med facaden.

Økonomi

Ingen.

Borgmesterpåtegning

Ingen.

Behandling

By- og Miljøudvalget
PBM/GH

Bilag

Projektmateriale - ansøgning + tegninger

Forchhammersvej eksisterende forhold

Forchhammersvej fremtidige forhold

Forchhammersvej fremtidige forhold - uden konsoller

Forchhammersvej eksisterende forhold 2

Forchhammersvej fremtidige forhold 2

Sct. Markus Plads eksisterende forhold

Sct. Markusplads fremtidige forhold

Høringssvar nr. 1 - Thomas Lunden

Høringssvar nr. 2 - Erik Buch Hemmingsen

Høringssvar nr. 2 - Bilag

Høringssvar nr. 3 - Hildur Hansen

Høringssvar nr. 4 - AB Forchhammersvej 3-7

Høringssvar nr. 5 - FBLF

Ansøgers bemærkninger til høringssvar

P19-1123-17 Høringssvar på skemaform

Punkt 413: Indførelse af obligatorisk brug af BOM den digitale byggeansøgning

02.34.00-A26-1-17

Resume

I forbindelse med Budget 2019 blev det vedtaget at indføre obligatorisk brug af den digitale selvbetjeningsløsning Byg og Miljø. Obligatorisk brug af Byg og Miljø vurderes at ville medføre et reduceret administrativt arbejde med journalisering af indkomne byggeansøgninger og vil samtidig skabe bedre datagrundlag til brug for registrering af sagsbehandlingstider. Omvendt må det forventes, at der i overgangsperioden skal bruges flere ressourcer på hjælp til brug af systemet.

Beslutning

By og Miljøudvalget tog processen for indførelse af obligatorisk brug af den digitale selvbetjeningsløsning, Byg og Miljø til efterretning.

Indstilling

By og Miljøområdet indstiller, at processen for indførelse af obligatorisk brug af den digitale selvbetjeningsløsning, Byg og Miljø tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Byg og Miljø (også kaldet BOM) er en digital selvbetjeningsløsning til bygge- og miljøansøgninger. Selvbetjeningsløsningen er en del af opfyldelsen af visionen på teknik- og miljøområdet om at kommunerne gennem digitalisering kan opnå markant forbedret service for borgere og virksomheder. Siden 2015 har selvbetjeningsløsningen været anvendt i alle danske kommuner. I en del kommuner har Byg og Miljø været obligatorisk at bruge fra starten. Frederiksberg har indtil nu givet både borgere og virksomheder mulighed for at indsende ansøgninger udenom Byg og Miljø, fordi der har været tekniske og forståelsesmæssige problemer med brugen af systemet. Selvom det har medført administrative ulemper, har forvaltningen hidtil vurderet, at det var nødvendigt, så længe løsningen ikke var god nok, til at alle kunne finde ud af at bruge den, og at borgere og virksomheder skulle vænne sig til digitaliseringsløsninger generelt.

Efter næsten 3,5 år med Byg og Miljø indsendes over 60 procent af byggeansøgninger via Byg og Miljø. Antallet af ansøgninger, som er indsendt via Byg og Miljø er steget med mere end 10 % det sidste år. Forvaltningen oplever, at Byg og Miljø er blevet mere stabilt og brugervenligt for borger og virksomheder over det seneste år. KL og udbyderen af selvbetjeningsløsningen har igangsat en videreudvikling af brugervenligheden.

KL trækker oplysninger fra Byg og Miljø til brug for statistik over sagsbehandlingstiderne og til kontrol med om kommunerne overholder aftalen med regeringen om servicemålene for sagsbehandlingstiderne. Ansøgninger, som modtages udenom Byg og Miljø tæller således ikke med i statistikken over kommunens sagsbehandlingstid og statistikken giver derfor ikke et fuldstændigt billede af Frederiksberg Kommunes sagsbehandlingstid på byggeansøgninger. Statistikken kan også bruges som ledelsesværktøj, der kan målrette forskellige indsatser, der gavner serviceoplevelsen som borgere og virksomheder har i deres møde med byggemyndigheden.

Overgangen til obligatorisk brug af Byg og Miljø vil blive annonceret i de lokale medier og på kommunens hjemmeside mv.

By- og Miljørådets vurdering

By- og Miljøområdet vurderer, at tiden er inde til at indfører obligatorisk brug af Byg og Miljø, fordi selvbetjeningsløsningen har nået et niveau på brugervenligheden, som kommunen kan stå inde for. Det er ligeledes forvaltningens vurdering, at beboere og virksomheder på Frederiksberg nu er så vant til digitale selvbetjeningsløsninger generelt i mødet med kommunen og andre offentlige servicetilbud, at det kun er et fåtal af borgere, der ikke har de nødvendige it- færdighederne til at bruge løsningen. Yderligere lægger By- og Miljøområdet vægt på, at en obligatorisk brug af Byg og Miljø vil betyde et bedre statistisk grundlag for sagsbehandlingstiden og kommunens service i forbindelse med byggesager.

Borgere eller virksomheder, som søger byggetilladelse uden om Byg og Miljø efter 1. januar 2019, vil blive kontaktet og blive tilbudt vejledning om selvbetjeningsløsningen Byg og Miljø. I en overgangsperiode forventes det, at dette vil medføre et øget pres på specielt telefonbetjeningen, og her vil der sættes flere ressourcer ind efter behov, således at den gode service opretholdes.

Økonomi

Indførelse af obligatorisk brug af Byg og Miljø er en del af Digitaliseringsplan 2019 med en forventet effektiviseringsgevinst på 175.000 kr. årligt.

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By- og Miljøudvalget

LRM/PBM

Punkt 414: Bevaringsværdige bygninger med bevaringsværdi 1 og 2

00.01.00-P20-27-18

Resume

I Budget 2018 blev der afsat midler til udarbejdelse af en rapport over bygninger i kommunen med bevaringsværdi 1 og 2. Rapportens konklusion er, at 15 % af disse bygninger ikke er omfattet af fredninger eller bevarende bestemmelser, som kan beskytte bevaringsværdierne.

Beslutning

By- og Miljøudvalget vedtog,

1. at der igangsættes SAVE-registrering af bygninger opført i perioden 1940 til 1970 og
2. at udkast til rapporten Bevaringsværdige bygninger (SAVE 1 og 2) og deres sikring tages til efterretning.

Udvalget anmodede om redegørelse for muligheden for en temalokalplan, der sikrer de bevaringsværdige bygninger med SAVE-værdi 1 og 2, herunder Den Sønderjyske By.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller,

1. at der igangsættes SAVE-registrering af bygninger opført i perioden 1940 til 1970 og
2. at udkast til rapporten Bevaringsværdige bygninger (SAVE 1 og 2) og deres sikring tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen vedtog den 23. februar 2015 et forslag om registrering af bevaringstilstanden på fredede og bevaringsværdige bygninger i kommunen. Den 23. november 2015 fremlagde By- og Miljøområdet en rapport om fredede bygninger og deres sikring og indstillede den 15. maj 2017 til udarbejdelse af en tilsvarende rapport over de mest bevaringsværdige bygninger i kommunen. Der blev i Budget 2018 afsat midler til udarbejdelse af rapporten.

Registrering af bevaringsværdige bygninger

Kommunens bevaringsværdige bygninger er vurderet efter SAVE-metoden, der er den mest anvendte metode for undersøgelse af bygningers bevaringsværdi. Formålet med SAVE-registreringer er at danne grundlag for, at bevaringsværdige bygninger kan optages i kommuneplaner og lokalplaner, for herigennem at skabe forståelse for kommunens byarkitektoniske kvaliteter og beskytte værdierne. Skalaen for hvor høj en bevaringsværdi en bygning har går fra 1-9, hvor 1 er højest og 9 er lavest. I Frederiksberg Kommune er en bygning bevaringsværdig, når den har en bevaringsværdi 1-4. Før en bygning er bevaringsværdig i juridisk forstand, skal den være optaget i en lokalplan eller kommuneplan.

I Frederiksberg Kommune er der kun SAVE-registreret bygninger opført før 1940. Registreringerne er primært udført i 1994 og nogle i 2010. 148 bygninger er registreret bevaringsværdige med bevaringsværdi 1 og 2. Disse er alle optaget i Kommuneplan 2017.

Slots- og Kulturstyrelsens anbefaling er, at alle bygninger opført frem til 1970, 1980 eller 1990 registreres.

Sikring af bevaringsværdierne

Kommunen har 21 lokalplaner med bevarende bestemmelser, der hovedsageligt dækker Frederiksbergs østlige område, fra Nordre Fasanvej/Søndre Fasanvej ind mod søerne. I områder uden lokalplaner med bevarende bestemmelser, kan der være tinglyst en bevarende deklaration, en såkaldt facadecensur, som i rapporten vurderes at sikre bygningerne i samme grad som bevarende lokalplaner.

Ikke sikrede bevaringsværdige bygninger

15 % af de bevaringsværdige bygninger med bevaringsværdi 1 og 2 er ikke sikret med krav om kommunens tilladelse ved udvendige ændringer i lokalplan med bevarende bestemmelser, tinglyst deklaration eller ved fredninger (Slots- og Kulturministeriet eller Kirkeministeriet).

Administrativ praksis

Kommunen rådgiver altid en bygherre til at vælge skånsomme løsninger til istandsættelse af den bevaringsværdige bygning. Desværre er der ikke krav om at søge tilladelse til udskiftning af vinduer, døre, ny overfladebehandling og lignende, når den bevaringsværdige bygning ikke er omfattet af bevarende bestemmelser.

Der er pt. ikke ressourcer til udarbejdelse af lokalplaner med bevarende bestemmelser, der kan dække de 15 % ikke-sikrede bevaringsværdige bygninger (SAVE 1 og 2).

By- og Miljøområdet vurdering

By- og Miljøområdet vurderer, at lokalplanlægning er et væsentligt og nødvendigt redskab for sikring af bevaringsværdierne i kommunen. I områder med mange bevaringsværdige bygninger, der ikke allerede er sikret af bevarende bestemmelser, bør der udarbejdes en lokalplan med bevarende bestemmelser for området. Prioriteringen af udarbejdelsen af lokalplaner med bevarende bestemmelser skal ske i sammenhæng med bl.a. de lokalplaner, der udarbejdes efter ønske fra ansøgere med et konkret projekt. Pt. er alle ressourcer til lokalplanlægning allokert projektlokalplaner.

Forvaltningen vurderer, at bygninger opført i perioden 1940 til 1970 kan registreres i 2019. De nye bevaringsværdige bygninger optages efterfølgende i lokalplaner og Kommuneplan 2021.

Forvaltningen vurderer, at vedlagte rapport kan færdiggøres i 2019 med nye billeder og beskrivelse af den enkelte bygnings bevaringstilstand.

Økonomi

Ugivelse af rapporten kan indeholdes i bevillingen fra Budget 2018.

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By- og Miljøudvalget
PBM/AH

Bilag

UDKAST Rapport

Mødereferat BMU 15. maj 2017

Arkitekturpolitikken om bevaring

Kommuneplan 2017_Retningslinjer side 28-29

Punkt 415: Belysning på Frederiksberg Allé

05.01.12-G01-4-16

Resume

Der er udarbejdet en konkret analyse af egnede belysningsprincipper til Frederiksberg Allé af ÅF Lighting Denmark, med afsæt i indretningen af alléen.

ÅF skitserer samtidig muligheden for udvikling af en unik Frederiksberglampe, der lever op til nutidens krav til belysning af Frederiksberg Allé, med respekt for alléens historie og værdier.

Forslag til beslutning om videre proces for udvikling af Frederiksberg Lampe til Frederiksberg Allé forelægges til udvalgets beslutning.

Beslutning

By- og Miljøudvalget udsatte sagen og anmodede om en redegørelse for økonomien i projektet, en nærmere redegørelse for det historiske perspektiv og om forslag til borgerinvolvering.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller,

1. at belysningsprincipper for Frederiksberg Allé tages til efterretning,
2. at arbejdet med at udvikle en særlig lampe til Frederiksberg Allé igangsættes,
3. hvorvidt der for det videre arbejde med en Frederiksberglampe tages udgangspunkt i
  - den forelagte skitse hertil (princip 5), eller
  - en styret proces med udvalgte kriterier, hvor der indkaldes til flere forslag til udformning af en Frederiksberglampe, eller
  - princip 4, hvor et udvalg af standardlamper modificeres, og forelægges til Kommunalbestyrelsens beslutning om valg af lampe.

Sagsfremstilling

By og Miljøudvalget godkendte den 17. september, procesplan for udarbejdelse af en helhedsplan for Frederiksberg Allé. Belysningen vil få et særlig fokus i helhedsplanen, ikke mindst fordi der længe har været et politisk ønske om at opgradere og ensrette belysningen ad alléen.

Belysningen bør dog sammentænkes og koordineres med andre tiltag på Frederiksberg Allé, således at der opnås størst mulig synergi imellem projekterne, samt at de enkelte tiltag fremtidssikres og koordineres bedst muligt.

Forvaltningen har sammen med ÅF Lighting undersøgt forskellige belysningsprincipper for at afdække, hvilke principper der gør sig bedst på Frederiksberg Allé. Disse belysningsprincipper tager indledningsvis afsæt i konkrete og kendte armaturer og lamper fra pragtalléer i Europa.

Belysningseksemplerne fra andre pragtalléer vurderes dog ikke at være egnede til belysning af Frederiksberg Allé i en nordisk lystradition.

Med reference til belysningseksempler og konkrete lamper fra Skandinavien sammenlignes og bedømmes belysningsprincipper af ÅF i forhold til, om disse er egnede til belysning af Frederiksberg Allé.

Arbejdet med at afklare egnede belysningsprincipper for alléen har mundet ud i, at forvaltningen foreslår, at der udvikles en særlig "Frederiksberglampe".

For at sikre tid til eventuel udvikling og produktion af en sådan lampe, samt forudgående politisk behandling af designforslag, borgerinddragelse og afklaring af forholdet til fredningen af alléen, forelægger forvaltningen allerede nu spørgsmålet om udvikling af en særlig "Frederiksberglampe" til principbehandling i udvalget.

Helhedsplan for Frederiksberg Allé

Helhedsplanen for Frederiksberg Allé skal blandt andet indarbejde beslutning om, at der skal opsættes ny vejbelysning, at alle kommunens trafikveje skal have cykelstier inden udgangen af 2020, at der skal opsættes nyt og særligt byrumsinventar – herunder Frederiksbergbænken, at der er afsat midler til udskiftning af træer langs alléen, at det er budgetsat at plante træer på det sidste stykke af alléen fra Sankt Thomas Plads til Vesterbrogade, og at der i Kommuneplan 2017 er udpeget mulighed for etablering af en parkeringskælder ved Runddelen.

Disse initiativer udgør sammen med fredningen af alléen, åbning af Madkulturens Hus og en ny Metrostation, udbygning af supercykelsti nettet på tværs af alléen, fremtidig klimasikringsprojekter (alléen er udpeget til både skybruds- og forsinkelsesvej), en bedre kobling til Vesterbrogade og Værnedamsvej, samt styrkelse af alléens sammenhæng med Frederiksbergs Have, Zoo og Allégade, et behov for en holistisk tilgang til at styre udviklingen af alléen.

Belysningens særlige betydning for Frederiksberg Allé

Frederiksberg Allé er noget helt særligt – på Frederiksberg, såvel som i en national og i en skandinavisk kontekst. I kraft af sin særlige historie og arkitektoniske værdi, er Frederiksberg Alle et af kommunens vigtigste landemærker. Dette understøttes af, at Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur i 2017 fremsatte forslag om fredning af alléen, et forslag som Slots- og Kulturstyrelsen i 2018 godkendte.

Fra belysningsstrategien fra 2016 fremgår det, at Frederiksberg Alle er et fokusområde for belysning i kommunen, som kræver en særlig indsats. Alléens karakter skal forstærkes ved lyssætning af høj kvalitet, så den kan bidrage til at styrke byens visuelle identitet.

Belysning skaber en særlig stemning i mørketimerne, og har en særlig og vigtig betydning for Frederiksberg Allé.

Belysningen på alléen bør skabe et indbydende og stemningsfyldt vejtracé, hvor muligheden for brug af området i mørketimerne forøges betydeligt. Belysningen bør udformes, så den sikrer fremkommelighed og tryghed for brugerne samtidigt med, at belysningen skal understrege alléens unikke karakter. Et vigtigt element i belysningen, er svagt at oplyse trækrone langs alléen, så der skabes et smukt oplyst rum i gangtraceét, med skiftende årstidsoplevelser af lys og skygge gennem grene og blade. Ved udformning af anlægget bør der desuden lægges vægt på, at belysningsanlægget også i dagslys fremtræder diskret og veltilpasset i området.

Belysningsprincipper for Frederiksberg Allé

ÅF Lighting har vurderet de 5 principper for belysning af Frederiksberg Allé ud fra følgende kriterier;

- overholdelse af belysningsregler
- udtryk i dagslys, udtryk i mørketiden
- visuel komfort, stemningsbelysning i gangarealet
- identitetsskabende belysning, lyskvalitet, sammenhæng
- fleksibilitet, bæredygtighed
- status og hierarki

Alle principper er bedømt ud fra disse kriterier, og bedømmelsen er opsat i et skema ved hvert princip, og en opsummering af bedømmelsen af alle principper fremgår på s. 50 i bilaget.

Princip 1 - Standard vejbelysning og lygter, vil opleves diskret og underordnet i forhold til vejtræerne, imens lygterne vil bidrage med et svag rumligt lys til en mere intim lyssætning langs gangarealet og lokalvejene. Belysningsanlæggenes funktionelle præg og standardiserede udtryk vil ikke understøtte alléens status som en af Danmarks flotteste vejstrækninger.

Anvendelsen af standard vejbelysningsarmaturer vurderes upassende i forhold til Frederiksberg Allés fremtoning som majestætisk vejforløb med særstatus.

Princip 2 – Standard vejbelysning og projektører, vil opfylde de gældende belysningskrav, hvor projektørbelysningen dog kan medføre afvigelse, især med henblik på regelmæssigheden langs alléen.

Anvendelsen af to forskellige belysningsanlæg vil dele alléen op i sektioner, hvorved den samlede visuelle identitet ikke understøttes. Drift af projektørbelysningen vurderes mindre anbefalelsesværdig grundet nødvendigheden af et relativt stort antal af armaturer. Således anbefales princip 2 ikke.

Princip 3 – Standardprodukter med unikke detaljer, vil i større omfang end de første to principper imødekomme intentionen om at styrke Frederiksbergs Allés identitet og status.

Anvendelsen af ensartet belysningsudstyr vil skabe et sammenhængende udtryk for alléen med et aflæseligt hierarki grundet de varierende mastehøjder. Detaljerne, som kan udformes i overensstemmelse med Frederiksberg Allés karakter, vil bidrage til alléens æstetiske fremtræden og differentiere gadeforløbet fra andre veje.

Princip 3 vurderes ikke at udnytte belysningens fulde potentiale til at styrke alléens særstatus, og Frederiksberg Allé vurderes af ÅF at fortjene mere end en udsmykket standardløsning.

Princip 4 - Modifikation af eksisterende produkter, vurderes at give mulighed for at skabe et særligt udtryk på Frederiksberg Allé, med moderate udviklingsomkostninger, da der tages udgangspunkt i eksisterende produkter. Modifikationen vil primært bestå af dekorative tilføjelser, der kan skabe en reference til Frederiksberg Allé og dens status. Lampen, som den udvikles, vil dog kun til en vis udstrækning være unik til Frederiksberg Allé, da der vil være tale om en modificering af et eksisterende produkt.

Det anbefales i Princip 4, at mast og masthøjde tilpasses vejen og promenadefortovets udformning. Armaturet skal herunder gå fri af trækroner, for at give den bedste belysning af fortov og kørebane. Masten kan tage udgangspunkt i et eksisterende produkt, hvor modifikation primært vil bestå af dekorative tilføjelser til masten.

Princip 5: Frederiksberglampen, er et forslag til et designkoncept og en konkret udformning af en Frederiksberglampe, som er udviklet imellem forvaltningen og ÅF Lighting.

Frederiksberglampen vil få et æstetisk udseende i både dagslys og mørke, og skabe en stemningsfuld belysning af gangarealet imellem træerne. Armaturet danner sammen med masten, Frederiksberglampens samlede udtryk.

Armaturets design er inspireret af de historiske lygter, der flankerer Sankt Thomas Plads og Runddelen og fortolker lygternes lanterneform på en ny og stiliseret måde. Lampen vil kombinere den nyeste LED teknologi med nordisk design, og vil sætte en ny standard for belysning af pragtgader i Norden og i Europa.

Mastens specialdesign tager udgangspunkt i alléens træer, ved at danne en "espalier arm" som delvist følger trækronernes organiske form, hvorpå armaturet monteres for enden. Dette princip giver en fleksibel mastbaseret løsning, som giver tilpasningsmuligheder i forhold til træerne, hvilken højde armaturet monteres, og de forskellige belysningsbehov der er ved parallelgaden, promenadefortovet og den centrale kørebane.

Principielt vil armaturet have en nedadrettet funktionsbelysning, udført med moderne LED lyskilder, der sikrer gode visuelle forhold for bilister, cyklister og gående. Funktionsbelysning skal sikre en god visuel komfort og kvalitet, og belysningen skal invitere til gåture og ophold.

Armaturets transparente og illuminerede huse er tiltænkt at hænge som smykker i alléens forløb, og bidrage til at skabe en intim atmosfære. Den indvendige udsmykning skal bidrage til at forbinde Frederiksberglampen til stedets historie og alléens andet byrumsinventar.

Den specialudviklede Frederiksberglampe vil tilføre alléen et signaturelement som giver stedet sin egen identitet. Frederiksberglampens dobbelte funktion, som henholdsvis funktions og rumskabende belysning, vil danne stedets visuelle udtryk efter mørkets frembrud på en helt særlig måde.

Det vil være muligt at indarbejde aktiv styring af belysningen i Frederiksberglampen, således at denne kan farvestyres. Således kan lampen udvikles så disse bliver så individuelt styret som muligt indenfor en rimelig økonomisk ramme. Visualiseringen af forslag til Frederiksberglampen (s. 43–47 i bilaget) viser, hvordan lampen kan udvikles således at belysningen kan indarbejde toner og nuancer af hvid eller farvebelysning, så der kan laves differentieret belysning af promenadefortovet. Frederiksberglampen kan således udarbejdes så denne får mulighed for at skabe en særlig stemning, med eksempel på en varm julebelysning af alléen. Det vil også være muligt at lave en særlig belysning i dagene op til Pride, Høstfest, Post Nord – Danmark rundt m.m.

Det anbefales at et særligt specialdesignet armatur og mast, særlig for Frederiksberg Allé, er den rigtige løsning for en unik belysning af alléen. Se bilag: Belysningsprincipper for Frederiksberg Allé

Videre proces

Ny belysning på Frederiksberg Allé skal etableres sammen med etablering af ny cykelsti i 2020 og sammen med eventuelle andre tiltag, besluttet i forbindelse med behandling af Helhedsplan for Frederiksberg Allé. Hvis det besluttet at arbejde videre med en særlig Frederiksberglampe gennem en styret proces med udvalgte kriterier, hvor der indkaldes flere forslag, anbefaler forvaltningen, at Kommunalbestyrelsen og Slots- og Kulturstyrelsen får repræsentation i et bedømmelsesudvalg.

Hvis det besluttet at benytte Princip 4, hvor kendte eksisterende produkter modificeres, vil forvaltningen udarbejde en bruttoliste til Kommunalbestyrelsens samt Slots- og Kulturstyrelsens godkendelse, før det videre arbejde.

Hvis det besluttet, at der ikke skal udvikles en særlig Frederiksberglampe, vil forvaltningen undersøge forskellige muligheder for at benytte en form for standardlampe, og forelægge disse til udvalgets beslutning.

By- og Miljøområdets vurdering

Belysningsprincipperne for Frederiksberg Allé udarbejdet af ÅF Lighting Denmark anbefaler, at der bør udarbejdes og opsættes en særlig lampe på Frederiksberg Allé (Princip 4 og 5), som vurderes at være i overensstemmelse med Frederiksbergstrategien, belysningsstrategien, og forvaltningens anbefaling til en særlig belysning af Frederiksberg Allé.

Det vurderes, at forslaget til en særlig Frederiksberglampe vil understøtte ophold og rekreation ved alléen i mørketimerne.

Det vurderes, at princip 4 og 5 kan udarbejdes således, at et design og belysning vil fremhæve og respektere Frederiksberg Allés særlige betydning.

ÅF Lightings konkrete forslag til belysning af Frederiksberg Allé (Princip 5 - Frederiksberglampen) vurderes at være i overensstemmelse med belysningsstrategien og belysningsmanualen.

Det vurderes at Princip 5 – Frederiksberglampen, på fineste vis bearbejder og inkorporerer stedets egenart og særlige historie i lampens design, samtidig med at belysningen bevarer et moderne æstetisk udtryk med reference til de ældre lanterne lamper på Sankt Thomas Plads og Runddelen, og indarbejder den funktionsbelysning som er nødvendig og efterspurgt.

Økonomi

Der er samlet afsat 12 mio. kr. til opgradering af belysningen på Frederiksberg Allé.

Kommunalbestyrelsen godkendte d. 19. juni 2017 at anlægsbevilge 2.000.000 kr. til opgradering af belysningen på Frederiksberg Allé, finansieret af det på budgettet afsatte rådighedsbeløb i 2017, til planlægning, projektering, visualisering og påbegyndelse af udskiftningen.

I 2018 er der et samlet rådighedsbeløb på 4,8 mio. kr., hvoraf, som nævnt, de 2 mio. kr. er bevilget. Af bevillingen er der på nuværende tidspunkt kun brugt ca. 300.000 kr. Der resterer således ca. 1,7 mio. kr. fra bevillingen, hvoraf en del planlægges disponeret til udvikling af en unik lampe til Frederiksberg Allé.

Når det er fastlagt, hvilken proces By- og Miljøudvalget ønsker, vil forvaltningen udføre denne og udfærdige et dispositionsforslag til Kommunalbestyrelsens beslutning. Herefter vil det resterende anlægsbudget søges anlægsbevilget i 2019. Etablering af ny belysning ved Frederiksberg Allé bør koordineres med etablering af cykelsti på Frederiksberg Allé, som er tiltænkt etableret i 2020.

Princip 1-3, som omhandler opsætning af forskellige variationer af standardbelysning, vurderes at være de billigste at gennemføre.

Der er på nuværende tidspunkt ikke foretaget vurdering af pris på en standardlampe (princip 1-3), da en sådan lampe først skal besluttes, før et dispositionsforlag kan udarbejdes. Dog vurderes det, at det vil være muligt at holde omkostningerne til belysning af Frederiksberg Allé ved Princip 1-3 inden for den nuværende økonomiske ramme på 12 mio. kr.

I forhold til princip 4-5, som omhandler udvikling af specialdesignet lampe til Frederiksberg Allé, kan det ikke kan udelukkes, at princip 5 overskrider de 12 mio. kr., der er afsat til belysning på Frederiksberg Alle, men der vil i givet fald blive arbejdet med at sikre, at omkostningerne kan holdes inden for den samlede bevilling for Frederiksberg Alle.

Omkostninger til Princip 4 - Modifikation af eksisterende produkter, uden at der indarbejdes aktiv styring, er på nuværende tidspunkt ikke muligt at vurdere, da en lampe først skal besluttes og designet tilrettes ved producenten, før et dispositionsforlag kan udarbejdes. Hvis der skal afholdes en styret konkurrence, hvor der indkaldes yderligere forslag til en Frederiksberglampe, vil omkostninger til denne proces være en yderligere omkostning.

Der vil ved udskiftning af belysning af Frederiksberg Allé være effektivisering af driften af belysningen, da wireophæng, gittermaster og gadebelysningen generelt er meget nedslidt, samt at elkabler ved alléen er utidssvarende båndarmerede kabler.

Således vil investering i ny belysning af Frederiksberg Allé, på sigt, medføre en besparelse ift. den kommunale drift af belysningen af Frederiksberg Allé, et mindre elforbrug ved brug af moderne armaturer og LED teknologi og derved også betyde en CO₂ besparelse.

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By og Miljøudvalget, M, K
ML/MD

Bilag

Bilag_Frederiksberg Alle_ Belysningsprincipper

_Notat_Politisk proces for belysning af Frederiksberg Allé

Notat Belysning af alléen i et historisk perspektiv

Punkt 416: Øget lokal vedvarende energi

00.16.00-P20-5-17

Resume

I sagen orienteres By- og Miljøudvalget om redegørelse for screening af mulige kilder til lokal vedvarende energi på Frederiksberg og for potentiale og barrierer for solceller, som er den mest oplagte teknologi. Der er potentiale for at solceller kan levere omkring 10% af elforbruget på Frederiksberg, men især økonomiske barrierer betyder, at bygherrer ikke i samme grad vælger det. Sagen udpeger anbefalede indsatsområder for den fremtidige indsats.

Beslutning

By- og Miljøudvalget tog redegørelse om mulige teknologier og detaljeret rapport om solceller på Frederiksberg til efterretning.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller at redegørelse om mulige teknologier og detaljeret rapport om solceller på Frederiksberg tages til efterretning.

Sagsfremstilling

I forbindelse med vedtagelse af budget 2017 blev der afsat midler til en plan for mere lokal produktion af vedvarende energi. Ønsket til planen var følgende: "at den skal belyse, hvordan den lokale produktion af vedvarende energi kan øges væsentligt. Planen skal laves i samarbejde med Frederiksberg Forsyning, boligselskaber, andelsforeninger, solcellelaug mv."

By- og Miljøområdet har sammen med Frederiksberg Energi screenet, hvilke former for vedvarende energi, der er mulig lokalt på Frederiksberg. Denne screening tog udgangspunkt i to strategiske energiplaner, som har udforsket mulighederne for vedvarende energikilder. Det drejer sig om Frederiksberg Kommunes strategiske energiplan, som blev udført af EA Energianalyse i 2013 og er suppleret med den fælles strategiske energiplan for kommunerne i Region Hovedstaden udarbejdet i 2018. Den beskriver den fælles vej som kommunerne bør gå for at sikre en grøn omstilling.

Budskabet i begge publikationer er relativt ens. På varmesiden anbefaler de at fastholde fokus på, at fjernvarmeforsyning på vedvarende energi er den primære varmekilde i tætbebyggede områder som Frederiksberg, og at individuelle, lokale energikilder som eksempelvis solvarme eller jordvarme ikke bør være et område, hvor Frederiksberg Kommune har proaktive initiativer. Større anlæg som leverer varme til fjernvarmenettet er dog muligt, men disse vil af pladshensyn blive placeret uden for Frederiksberg Kommune.

I forhold til lokale vedvarende kilder til el, så har de strategiske energiplaner fokus på vindenergi og solenergi. Store vindmøller er ikke muligt på Frederiksberg, og mange rapporter har fastslået, at tagmøller på bygninger ikke er hverken energimæssigt eller økonomisk attraktivt, og har en voldsom æstetisk påvirkning af byen og kan udgøre en risiko for bygningers stabilitet. Solceller fremhæves til gengæld i begge strategiske energiplaner som den teknologi med størst potentiale, også i den tætte by.

På den baggrund blev det besluttet at fokusere på en mere detaljeret gennemgang af muligheder og barrierer for flere solceller på Frederiksberg. Dette blev udarbejdet af en ekstern konsulent og den udarbejdede rapport er at finde i bilag 1. I det følgende laves en opsummering af konsulentrapportens indhold omkring solceller.

Status for solceller på Frederiksberg i dag

På nuværende tidspunkt har Frederiksberg 63 net-tilsluttede solcelleanlæg med en effekt på 1,1 MW, der samlet kan producere ca. 940 MWh om året. Den samlede kapacitet af solceller i Danmark er 863 MW. Det vil sige, at Frederiksberg har lige knap 0,13 % af den samlede kapacitet af solceller i Danmark.

Solcellerne på Frederiksberg producerer, hvad der svarer til elforbruget for 300-400 boliger, så endnu er det ikke en væsentlig kilde i energiforsyningen. De kommunale solcelleanlæg på Frederiksberg udgjorde knap 40% af den produktion, hvilket er en stor andel i forhold til kommunens andel af den totale bygningsmasse.

Maksimal mulig energiproduktion fra solceller

Rapporten opsamler resultaterne af analyser af solcellepotentialet på bygningerne på Frederiksberg. Den seneste analyse er foretaget af Aalborg Universitet, hvor de har gennemgået potentialet på tage på bygninger i alle danske kommuner. I Frederiksberg Kommune beregner de, at der potentielt er tagareal med mulighed for en el-produktion fra solceller på 67.000 MWh svarende til knap 20% af det nuværende elforbrug på Frederiksberg. Dette er vurderet ud fra tagenes

eksponering i forhold til solen og et ønske om større tagflader for at sikre god økonomi. De understreger, at beregningen er foretaget uden hensyn til eksempelvis tagudspring, skorstene osv. Til sammenligning viste en tidligere analyse foretaget i 2011 af Cowi et noget lavere potentiale på omkring 6%.

Den udarbejdede konsulentrapport vurderer, at et muligt niveau for solceller på Frederiksberg nok ligger mellem de to værdier på ca. 10%, men understreger at det afhænger af en række barrierer og hensyn, som vil afgøre om det er muligt. Begrænsninger i forhold til den maksimale produktion på Frederiksberg

Betaling for produceret el

Solcellers formål er oftest for at give en god forretning for bygningsejeren bortset fra deciderede demonstrations- eller prestigebyggerier. Derfor er afregningsmetoden for den producerede strøm vigtig for bygherrens beslutning om solceller. Solceller placeret på bygninger eller i forbindelse med bygninger (på en og samme matrikel) er omfattet af den såkaldte nettomålingsordning. Det vil sige, at anlæggets produktion af el bliver betragtet som en energibesparelse og fratrækkes det forbrug, der er i bygningen. Ellen afregnes derfor til en høj pris for den del, der svarer til forbrug i bygningen, mens overskydende forbrug modtager en lavere betaling.

Tidligere opgjorde man differencen i produktion og forbrug på årsbasis, men da priserne på solceller faldt meget drastisk omkring 2010, blev nettomålingsordningen med afregning på årsplan vurderet for lukrativ. Derfor blev det i 2013 ændret til beregning på timebasis og i 2018 til straks-afregning. Denne ændring har gjort det mindre økonomisk attraktivt at opsætte solceller og antallet af opsatte anlæg er herefter nærmest gået i stå. Den nuværende ordning betyder, at solceller primært er rentable i forbindelse med bygninger, hvor elforbruget er stort i dagtimerne og i sommerhalvåret, og hvor solcelleproduktionen fortrænger afgiftsbelagt el. For bygningsejerne gælder det derfor om at dimensionere forbruget til det fælles elforbrug, der knytter sig til ventilation, elevatorer, vaskerier m.m.

Ejerskab af bygninger

I andels-, ejer- og almene boliger er der mulighed for at omlægge elinstallationen i etageejendomme, så der er én fællesmåler og bimålere i de enkelte boliger. Dette muliggør, at både fællesforbrug og individuelt forbrug i hver enkelt bolig kan fortrænges af solcelleanlæggets produktion, hvilket kan medvirke til et større solcelleanlæg og en bedre rentabilitet. Men det frie el-valg for den enkelte lejer er en udfordring i forhold til dette system i private udlejningsboliger.

Sætter man et solcelleanlæg op på en bygning, er det den, der ejer bygningen, der også har ejerskabet til solcelleanlægget. Man kan ikke adskille solcelleanlægget fra bygningsejeren. Lejer kan dermed heller ikke direkte sætte solceller op på den bygning, de lejer. Det gælder lejere i private udlejningsboliger og ikke mindst erhvervsvirksomheder i lejede boliger. Leasingmodeller eller solcelle-laug til benyttelse af store tagarealer til solceller er dermed heller ikke muligt.

Ved udlejningsejendomme kan det være en udfordring, at investeringen skal gennemføres af ejeren, mens besparelsen tilfalder lejeren, men det er muligt at indgå lejeaftaler, hvor lejeren betaler mere i leje for så til gengæld at have en lavere el-udgift via el fra solcelleanlægget.

I forbindelse med de regelmæssige dialogmøder mellem forvaltningen og de almene boligforeninger, har mulighederne for solceller også været diskuteret. De almene boligforeninger ser på mulighederne med at opsætte solceller når der foretages nybyggeri eller omfattende renoveringer. De er dog ramt af, at de ikke har de nødvendige rammer for at få økonomi i investeringen, da afregningsreglerne kræver at el-systemet omlægges i en større ejendom for at sikre, at alle lejligheder får glæde af et solcelleanlæg. De har imidlertid måtte sande, at sådan virtuel afregning endnu ikke er muligt, hvilket har begrænset antallet af solcelleprojekter.

Rapporten konkluderer desuden, at med de nuværende regler er det nærmest umuligt at etablere solceller på eksisterende kommunale bygninger på grund af krav om selskabsdannelse ved energiproduktion. Der er dog stadig mulighed for dispensation ved kommunalt nybyggeri, hvor solcellerne indgår i bygningens energiramme.

Arkitektur

Hovedparten af Frederiksbergs bygninger er opført før 1950, hvilket vil sige, at byens bygninger i overvejende grad er ældre, muret byggeri. Dermed er tagene også ofte lavet af materialer som skifer og teglsten. En stor andel af byens bygninger er bevaringsværdige, hvilket stiller yderligere krav ved ændringer i forhold til at bevare det særpræg som Frederiksberg har. Ved ombygninger med solceller opstår der derfor ofte en konflikt mellem en bygnings klassiske udtryk og en moderne installation som solceller. Et ønske om solceller bliver behandlet i kommunens byggesagsbehandling og gennem dialog med bygherren bliver der set på løsninger, der er mulige for den enkelte bygning og det kulturmiljø den indgår i.

Solcellernes udformning og muligheder for indfarvning og bygningsintegrering er blevet meget forbedret gennem de senere år og en række producenter og arkitekter arbejder aktivt på løsninger, hvor solcellerne indgår som en integreret del af bygningen eksempelvis i tagmaterialer, der ligner skifertag eller endda tagsten. I 2018 er en renovering af en villa med

solceller integreret i skifertag blevet præmieret i Frederiksbergs facadepræmiering. Det er givet i kategorien "den gode detalje", netop på grund af den arkitektonisk velindpassede løsning. Disse løsninger kan med fordel forsøges fremmet på Frederiksberg.

Procedure i forhold til ansøgning hos kommunen

Frederiksberg Kommune informerer på kommunens hjemmeside omkring muligheden for at etablere solceller (<https://www.frederiksberg.dk/borger/bolig/byggeri/miljo-og-energi>) og vejleder ansøger omkring, hvilke aspekter der lægges vægt på i behandlingen af ansøgningen. Frederiksberg Kommune oplevede øget ansøgning om opsætning af solceller i perioden 2012-2013, mens der sidenhen kun har været få henvendelser og endnu færre gennemførte byggesager med solceller. Det vurderes, at skyldes de nævnte ændringer i afregningsregler gennemført i 2013.

Involvering af interessenter

Screening af mulig lokal vedvarende energi er udarbejdet i samarbejde med Frederiksberg Energi og med inddragelse af de forskellige interne kommunale interessenter. Som nævnt har emnet også været en del af dialogprocessen med de almene foreninger.

Desuden er to konkrete henvendelser fra private bygherrer blevet fulgt for at identificere eventuelle barrierer som opstår i sagsbehandlingen. Her viste praksis, at der i byggesagsbehandlingen var naturligt fokus på at sikre løsninger med god arkitektonisk kvalitet, hvilket var en del af dialogen med bygherre. Bygherrerådgiver havde på den baggrund tilpasset det ene projekt i forhold til dette, men på grund af at projektet var ikke del af en tagrenovering blev omkostningerne for høje til at skabe en god økonomisk businesscase. Desuden var der en problematik omkring udgiftsfordeling mellem ejer og lejere. Derfor bliver dette projekt sandsynligvis ikke gennemført. Den andet case er under udvikling og her skal det afklares hvilket energiforbrug i bygningen, der kan medregnes for at skabe god økonomi og hvilke arkitektoniske ændringer, der kræves.

Indsats for fremme af lokal vedvarende energi fremover

Der er begrænsede muligheder for lokal vedvarende energi på Frederiksberg, men der er dog et potentiale for en solcelleproduktion på omkring 10 % af elforbruget på Frederiksberg. I hvor høj grad dette potentiale udnyttes afhænger især af de økonomiske rammer fra staten og at bygherrer indtænker teknologien i forbindelse med anden renovering. For tiden er der bedst mulighed for solceller i den private bygningsmasse, mens kommunale solceller i praksis ikke er økonomisk bæredygtigt på kommunens bygninger på grund af de statslige rammer. Særligt fremme af arkitektonisk velindpassede solceller i forbindelse med planlagte renoveringer i byens bygninger bør være et fokusområde.

Desuden viser screening af andre mulige tiltag, at der er mulighed for at undersøge muligheden for at omstille fra fossil olie til vedvarende energi på CTR's spidslastanlæg på Stæhr Johansens Vej, samt udforske mulighederne for at planlægge for maksimal lokal vedvarende energi og fleksibelt forbrug i byudviklingsområdet på Hospitalsgrunden.

I budgettet for 2019 og 2020 er det besluttet at bevilge 250.000 kr. årligt til fremme af lokal vedvarende energi og der vil i starten af 2019 blive fremsat en sag med forslag til brug af de afsatte midler indenfor de nævnte indsatsområder.

By- og Miljørådets vurdering

By- og Miljørådet vurderer, at der er få områder hvor Frederiksberg Kommune kan sikre øget lokal vedvarende energi og de kommunale muligheder for at påvirke disse væsentligt, så man opnår den ønskede markante øgning i lokal vedvarende energi vurderes at være begrænsede. Solceller er det vigtigste område, men der er en række økonomiske og ejerskabsmæssige barrierer der afholder bygherrer fra at opføre solceller. Der er dog identificeret en række indsatsområder som kan fremmes på Frederiksberg i de kommende år indenfor de afsatte midler i budgettet for 2019 og 2020.

Økonomi

Denne sag har ingen bevillingsmæssige konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

By- og Miljøudvalget

CS/TN

Bilag

Solceller på Frederiksberg.pdf

Punkt 417: By- og Miljøudvalgets handleplan for Sundhedspolitikken 2019-2022

29.09.04-P22-8-18

Resume

I overensstemmelse med planen for implementering af Sundhedspolitik 2019-2022, vedtaget i kommunalbestyrelsen den 12. november 2018 (sag nr. 256), behandler alle fagudvalg årlige handleplaner for at støtte op om implementeringen af sundhedspolitikken. I denne sag forelægges By- og Miljøudvalgets handleplan for 2019 med henblik på godkendelse.

Beslutning

By- og Miljøudvalget vedtog at godkende Handleplan 2019-2022.

Indstilling

By- og Miljøområdet indstiller, at Handleplan 2019 for By- og Miljøudvalget godkendes.

Sagsfremstilling

Den 12. november 2018 vedtog kommunalbestyrelsen Frederiksberg Kommunes Sundhedspolitik 2019-2022 (sag nr. 256), herunder plan for implementering af sundhedspolitikken. Planen for implementering beskriver blandt andet, at hvert fagudvalg vedtager en årlig handleplan for, hvordan politikken skal implementeres.

I denne sag forelægges By- og Miljøudvalgets Handleplan 2019 (bilag 1). En oversigt over indsatserne i handleplanen fremgår af tabel 1.

Tabel 1:

Udvalg	Indsats navn	Indsatsområde	Understøtter følgende prioriteret handling i Sundhedspolitik 2019-2022. Vi når målene ved at...
BMU	SIKKER TRAFIK	1. Sundt byliv	Arbejde med klimatilpasning, miljøvenlig og sikkertrafikafvikling samt øvrig reduktion af støj-, jord- og luftforurening
BMU	BYNATURENS/GRØNNE OMRÅDERS POSITIVE INDVIRKNING	1. Sundt byliv	Planlægge byen, dens infrastruktur og udearealer, så den understøtter alle borgeres muligheder for at være fysisk aktive i hverdagen og færdes i byen
BMU	BEDRE FORHOLD FOR CYKELTRAFIKKEN	1. Sundt byliv	Planlægge byen, dens infrastruktur og udearealer, så den understøtter alle borgeres muligheder for at være fysisk aktive i hverdagen og færdes i byen

Af planen for implementering af Sundhedspolitik 2019-2022 (sag nr. 256) fremgår det, at indsatserne i handleplanerne anvender evidensbaserede metoder eller best practice, samt at alle prioriterede handlinger i sundhedspolitikken resulterer i indsatser i en eller flere handleplaner i perioden 2019-2022. By- og Miljøudvalgets handleplan kan kobles til faglige anbefalinger – i høj grad fra Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker. Ligeledes støtter indsatserne i handleplanen op om 2 af de 26 prioriterede handlinger i Sundhedspolitik 2019-2022.

Tidsplan 2018-2019:

26. november 2018	Handleplaner for ny sundhedspolitik behandles i alle fagudvalg
Ultimo 2018 / primo 2019	Alle fagudvalgs handleplaner forelægges SFU
November 2019	Evaluering af Handleplaner for 2019 samt nye handleplaner for 2020 behandles i alle fagudvalg
Ultimo 2019 / primo 2020	Årlig status på implementering af Sundhedspolitik 2019-2022 samt alle fagudvalgs handleplaner forelægges SFU

By- og Miljørådets vurdering:

Samlet set inkluderer By- og Miljøudvalgets Handleplan 2019 tre indsatser. Som følge af konklusionen på evalueringen af Sundhedspolitik 2015-2018 (Sundheds- og Forebyggelsesudvalget, 19. februar 2018, sag nr. 16), er der beskrevet færre indsatser i handleplanerne end det var tilfældet for den forrige sundhedspolitik. Handleplanerne fokuserer på nye indsatser; indsatser på tværs; samt indsatser, der er udover almindelig drift. Hermed omhandler handleplanerne ikke alle de øvrige sundhedsfremmende og forebyggende tiltag i Frederiksberg Kommune – selvom disse samlet set har afgørende betydning for, at Frederiksberg er en sund by at leve i.

Økonomi

Sagen har ingen bevillingsmæssige konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Ingen.

Behandling

By- og Miljøudvalget
JBS/CS

Bilag

Bilag 1 BMU Handleplan 2019 Sundhedspolitik

Punkt 418: Høring af Integrationspolitik 2019-2022

15.40.00-P22-1-18

Resume

Frederiksberg Kommunes nuværende integrationspolitik er gældende for perioden 2015-2018. Socialudvalget behandlede den 19. november 2018 (pkt. 120) udkast til ny Integrationspolitik 2019-2022 med henblik på høring i Integrationsrådet, Udsatterrådet, Handicaprådet, Ældrerådet samt i øvrige fagudvalg. Med nærværende sag forelægges udkast til Integrationspolitik 2019-2022 til høring.

Beslutning

By- og Miljøudvalget drøftede udkast til ny Integrationspolitik 2019-2022.

Indstilling

Socialudvalget indstiller, at udvalget drøfter udkast til ny Integrationspolitik 2019-2022 med henblik på fremsendelse af høringssvar til behandling i Socialudvalget den 14. januar 2019.

Sagsfremstilling

Socialudvalget besluttede den 19. november 2018 (pkt. 120) at sende udkast til ny Integrationspolitik 2019-2022 i høring i Integrationsrådet, Udsatterrådet, Handicaprådet, Ældrerådet samt i øvrige fagudvalg, og at endeligt udkast til politikken efter høring forelægges til godkendelse i Socialudvalget den 14. januar 2019.

Proces for udviklingen af ny Integrationspolitik 2019-2022 og handleplan 2019

Den nye Integrationspolitik 2019-2022 (bilag 1) er udviklet med afsæt i erfaringsopsamlingen fra den nuværende Integrationspolitik 2015-2018 (godkendt af Kommunalbestyrelsen den 20. april 2015, sag 103), udmøntningen af denne, nye tendenser samt ny viden på integrationsområdet. Erfaringsopsamlingen er sket gennem fokusgruppeinterviews med Integrationsrådet og den tværgående projektgruppe i kommunen samt en gennemgang af indsatserne i handleplanerne for 2016-2018. Hovedpointerne fra erfaringsopsamlingen blev forelagt Socialudvalget i forbindelse med sag om proces for udvikling af ny integrationspolitik (den 30. april 2018, sag 55).

I Budget 2018 var alle partierne enige om udarbejdelse af en tværgående, databaseret integrationspolitisk redegørelse i regi af Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget. Den integrationspolitiske redegørelse blev godkendt af Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget den 17. september 2018 (sag 63). Sagen blev den 24. september 2018 drøftet i alle fagudvalg (Bolig- og Ejendomsudvalget den 29. oktober 2018) og lå til grund for en fælles drøftelse i relevante udvalg den 5. november 2018. Udvalgenes bemærkninger og bemærkninger fra den fælles drøftelse indgår ligeledes i udviklingen af den nye integrationspolitik.

Den integrationspolitiske redegørelse er desuden blevet sendt til orientering i Integrationsrådet, og i forbindelse med rådets drøftelse af redegørelsen, blev rådet inviteret til at komme med input til den nye Integrationspolitik 2019-2022.

Der har derudover været afholdt en tværgående workshop for Integrationsrådet og forvaltningen den 18. september 2018 med henblik på at komme med input til integrationspolitikken.

Hovedpointerne fra processen i forhold til en ny Integrationspolitik 2019-2022, er:

- En mere håndgribelig og operationaliserbar politik
- Fokus på beskæftigelse og uddannelse som vejen til integration med alt andet, der understøtter denne proces
- Være præcis på målgruppen
- Konkretisering af målsætningerne
- Huske grupper udenfor arbejdsmarkedet (børn, ældre mm.)
- Integration/inklusion er en tovejsproces
- Fokus på, hvilke aktører der kan understøtte integration

Hovedpointerne fra drøftelserne er indarbejdet i den nye Integrationspolitik for 2019-2022 og vil ligeledes indgå i det kommende arbejde med handleplan 2019.

Indhold og fokus i ny Integrationspolitik 2019-2022

Frederiksbergs nye integrationspolitik fortsætter i samme hovedspor, som blev lagt i den forrige politik.

Integrationspolitikken står på Frederiksbergstrategien og dens værdigrundlag om livskvalitet i hverdagen, plads til alle og

muligheden for at være en del af fællesskabet og skal ses i sammenhæng med Frederiksberg Kommunes andre politikker, herunder strategien for socialt bæredygtig by. Integrationspolitikken præciserer de forhold, der er for borgere med anden etnisk baggrund end dansk, som har brug for særlig opmærksomhed for at kunne deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

Integrationspolitikken understøtter FN's verdensmål om at gøre en indsats for øget social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed. Det gælder særligt mål om lighed i sundhed, trivsel i byerne, social mobilitet, uddannelse, et godt fritidsliv, lighed mellem kønnene og social retfærdighed.

Politikken bygger på grundprincipperne om mangfoldighed, inklusion og tilgængelighed med afsæt i et ressourcelperspektiv. Formålet med politikken er at understøtte målgruppen til at navigere i samfundet med henblik på, at alle borgere udnytter deres egne evner og mestrer eget liv på egne livsbetingelser. Målsætningerne for integrationspolitik 2019-2022 er, at flere borgere med anden etnisk baggrund end dansk;

- Er aktive på arbejdsmarkedet
- Gennemfører en ungdoms- og videreuddannelse
- Har et sundt liv
- Er aktive medborgere
- Socialt bæredygtig by - sammenhængende lokalområder

For hver målsætning er der en række sigtepunkter, der sætter retningen og ambitionen for den enkelte målsætning.

Indholdsmæssigt følger politikken samme overordnede struktur som den forrige politik:

1. En kort introduktion til retningen for integrationspolitikken,
2. En kort målgruppe- og formålsbeskrivelse
3. Integrationspolitikken grundprincipper
4. Målsætninger og sigtepunkter
5. Veje til målene gennem et ressourcelperspektiv

I forhold til teksten, er der sket en revidering og en præcisering på baggrund af input fra den forudgående proces, herunder input fra udvalgenes behandling af den integrationspolitiske redegørelse den 24. september 2018 (Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget den 17. september og Bolig- og Ejendomsudvalget den 29. oktober) samt fælles drøftelse i relevante udvalg den 5. november 2018. På denne baggrund er der en præcisering af, at beskæftigelse og uddannelse er omdrejningspunktet i politikken, og at der er mange veje til at understøtte dette. Politikken omhandler også borgere, der er uden for arbejdsmarkedet, fx børn og ældre.

Implementering af integrationspolitikken - rammerne for handleplaner og integrationspulje

I forbindelse med, at Socialudvalget den 30. april 2018 (pkt. 55) godkendte proces for udvikling af ny Integrationspolitik 2019-2022, blev det besluttet, at der udarbejdes årlige handleplaner til den nye politik for hvert af årene 2019-2022.

Socialudvalget er ansvarlig for den årlige fordeling af Integrationspuljen, der fordeles i forbindelse med udvalgets endelige behandling af handleplanen til integrationspolitikken. Integrationspuljen er i 2018 på 1,710 mio.kr. og fordelingskriterierne for integrationspuljen blev fastlagt på Socialudvalgets møde den 28. april 2014 (sag nr. 36).

I processen for udviklingen af integrationspolitikken er arbejdet med handleplaner og fordelingen af integrationspuljen også blevet drøftet med følgende hovedpointer:

- Arbejdet med årlige handleplaner har fungeret godt, men der kan med fordel gives mulighed for, at indsatser kan være flerårige (dette har været praksis for en lang række af indsatserne)
- Der er tilfredshed med det tværfaglige fokus og processen kan blive styrket ved at fokusere på færre temaer
- Integrationspuljen har været afgørende for udviklingen og gennemførelsen af integrationsindsatserne i handleplanerne

Med udkastet til den nye integrationspolitik 2019-2022 er der lagt op til et stærkere fokus, nemlig målet om uddannelse og beskæftigelse. På baggrund af ovenstående foreslås det, at implementeringen af Integrationspolitik 2019-2022 - det

mangfoldige Frederiksberg, sker med en årlig revidering af handleplanen og med mulighed for flerårige projekter, herunder i forhold til fordelingen af integrationspuljen, under forudsætning af integrationspuljen i overslagsårene.

Der vil desuden være opmærksomhed på implementeringen af integrationspolitikken i kommunens øvrige aktiviteter, herunder fordelingen af støttemidler til fx kultur- og foreningslivet.

Fordelingskriterierne for integrationspuljen foreslås på baggrund af ovenstående præciseret: Integrationspuljen fordeles til indsatser, der understøtter implementeringen af integrationspolitikken på tværs af forvaltningsområder og aktører udover den ordinære drift, og som ikke kan finde finansiering andre steder. Der vil i fordelingen blive lagt vægt på en bæredygtig forankringsstrategi.

Integrationspolitikken er formuleret som en overordnet politik med overordnede målsætninger og sigtepunkter. I handleplanen vil der for de enkelte indsatser blive formuleret specifikke mål, der vil ligge til grund for en årlig evaluering med henblik på videns- og erfaringsopsamling til kvalificering og udvikling af driftsindsatser og kommende handleplaner.

Den videre proces

Proces for høring og endelig godkendelse af den nye Integrationspolitik 2019-2022 - det mangfoldige Frederiksberg samt Handleplan 2019 for Integrationspolitikken 2019-2022 fremgår af nedenstående oversigt.

Dato	Proces for politik	Proces for handleplan og fordeling af integrationspuljen
19. november 2018	Godkendelse af udkast til Integrationspolitik 2019-2022 mhp høring i øvrige fagudvalg samt Integrationsrådet, Udsatterrådet, Ældrerådet og Handicaprådet	
26. november 2018	Høring af udkast til politik i øvrige fagudvalg og Integrationsrådet, Udsatterrådet, Handicaprådet og Ældrerådet	
14. januar 2019	Høringssvar og revideret politik i Socialudvalget	Udkast til handleplan 2019 i relevante fagudvalg
21. januar 2019	Integrationspolitik i Magistraten	Høring af handleplan 2019 i Integrationsrådet om fordeling af integrationspuljen
28. januar 2019	Integrationspolitik i Kommunalbestyrelsen	
4. februar 2019		Udkast til handleplan 2019 og fordeling af integrationspuljen i Socialudvalget
11. februar 2019		Orientering om handleplan 2019 i relevante fagudvalg

Økonomi

Sagen har ingen bevillingsmæssige konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Høring i alle fagudvalg (undtagen Socialudvalget) den 26. november 2018.

Bilag

Bilag 1 - Udkast til integrationspolitik 2019-2022

Punkt 419: 3. forventede regnskab 2018

00.30.14-S00-29-17

Resume

Sagen indeholder forvaltningens tredje og sidste samlede prognose for regnskabsresultatet 2018.

Beslutning

By- og Miljøudvalget tog orienteringen om 3. forventede regnskab til efterretning.

Indstilling

Direktionen indstiller, at udvalget tager orienteringen vedrørende 3. forventede regnskab til efterretning.

Sagsfremstilling

Sagen indeholder forvaltningens tredje og sidste samlede prognose for Frederiksbergs regnskabsresultat 2018. Kommunens økonomi kan deles op i driftsudgifter og indtægter på det skattefinansierede område, der tilsammen udgør kommunens strukturelle balance. Herudover indgår forventningen til kommunens anlægsudgifter, anlægsindtægter, det brugerfinansierede område som renovation og forsyning, samt øvrige finansielle poster, der sammen med driften udgør Frederiksbergs samlede økonomi.

Denne sag viser overordnet, at Frederiksberg Kommune forventer et godt regnskabsresultat i 2018, og at kommunekassen nu forventes at være 83,3 mio. kr. højere end forventningen ved indgåelsen af budget 2018. For at sikre kommunens langsigtede bæredygtighed foreslås det at bruge denne kasseopbygning på at afdrage kommunens gæld. Med et ekstraordinært gældsafdrag på 82,7 mio. kr. forventes kassen ultimo 2018 at udgøre 785 mio. kr., svarende til den oprindeligt budgetterede kassebeholdning.

Med budget 2019 er der i overslagsårene 2020 til 2022 indlagt effektiviseringspuljer på samlet 140 mio. kr. Dette er puljer, der som udgangspunkt skal udmøntes gennem et positivt regnskabsresultat på driften i de kommende år. Samtidig har Frederiksberg Kommune i de senere år oplevet, at den store tilstrømning af borgere, som byen har været vidne til siden 00erne, er aftaget. Med befolkningsprognose 2018 forventes der stadigvæk en befolkningsvækst i de kommende år, men den er aftaget i forhold til tidligere prognoser. Færre nye indbyggere betyder også færre indtægter i form af skatter og tilskud m.m., som mere end opvejer mindredrifterne til for eksempel dagpasning og skole. Derfor vil en vigende befolkningsvækst også kunne øge behovet for overskud på driften for fortsat at sikre råderum til investeringer i kommunens økonomi fremover.

Boks 1: Oversigt over 3. forventede regnskab

Mindreforbrug på servicerammen Der er på tværs af udvalg indmeldt et forventet mindreforbrug på 32,2 mio. kr. i forhold til korrigeret budget for Frederiksberg Kommune. Dette svarer til en afvigelse på 0,8 pct., og der forventes derfor ikke udfordringer i forhold til at overholde servicerammen i 2018.

Mindreforbruget kan i høj grad tilskrives forskydninger i udgifter imellem år i form af ansøgte driftsoverførsler fra 2018 til 2019 og 2020 for i alt 14,6 mio. kr. Driftsoverførsler vil sige, at budgettet flyttes til kommende budgetår. Korrigeres der for driftsoverførsler, er der et mindreforbrug på 17,6 mio. kr., hvilket svarer til en afvigelse på 0,4 %.

Mindreforbrug på overførselsudgifterne På overførselsudgifter er der samlet set indmeldt et forventet mindreforbrug på 5,1 mio. kr. Mindreforbruget dækker over både mer- og mindredrifter, hvor der er merudgifter til kommunens medfinansiering af sundhedsvæsenet samt dagpenge, og mindredrifter særligt på området for sygedagpenge.

Marginalt mindreforbrug på I 2018 har Frederiksberg en negativ anlægspulje, der udgør 96,6 mio. kr. Der er med 3. forventede regnskab indmeldt

anlægsrammen forskydninger for samlet 102 mio. kr. hvilket betyder, at kommunen forventer at holde sig inden for anlægsrammen i 2018, Kommunen forventes at komme ud af året med et marginalt mindreforbrug på 5,3 mio. kr. For at sikre, at anlægsrammen udnyttes bedst muligt, foreslås det, at der fremrykkes anlægsprojekter for 7,3 mio. kr. fra 2019-21, hvilket er indregnet i ovenstående afvigelse.

Kassebeholdning Kommunens forventede kassetræk svarer til bundlinjen i regnskabsresultatet. Med 3. forventede regnskab betyder et godt driftsresultat samt mindredgifter under finansforskydninger, at der i 2018 bliver lagt 83 mio. kr. mere i kassen end forventet, da budget 2018 blev indgået. Det foreslås derfor at benytte denne ekstraordinære kasseopbygning til at nedbringe kommunens gæld med et tilsvarende beløb. Efter det ekstraordinære gældsafdrag forventes kassen at udgøre 785 mio. kr. ultimo 2018.

1. Drift

Driftsområdet udgøres af service- og overførselsudgifterne, herunder aktivitetsbestemt medfinansiering af sundhedsvæsenet.

1.1 Driftsudgifter inden for servicerammen

Tabel 1: Oversigt over serviceudgifter

Serviceudgifter (mio. kr.)	Korr. budget 2018*	3. FR 2018	Udgiftsneutrale omplaceringer	Afvigelse	Tillægsbevillinger	Heraf ansøgte drifts-overførsler
01 Magistraten	695,6	671,3	-0,8	-23,5	-19,2	-5,2
02 Bolig- og Ejendomsudvalget	101,3	103,3	0,3	1,7	1,7	0,0
03 Undervisningsudvalget	794,7	795,6	0,0	0,9	-1,1	-1,1
04 Ældre- og Omsorgsudvalget	859,8	856,2	0,4	-4,1	0,2	-0,2
05 Kultur- og Fritidsudvalget	177,2	177,1	0,0	-0,1	-0,1	-1,1
06 Børneudvalget	696,3	699,5	0,0	3,2	2,6	-1,9
07 Socialudvalget	457,6	461,5	0,0	3,9	7,5	-1,7
08 By- og Miljøudvalget	116,8	104,9	0,1	-12,0	-10,0	-1,5
09 Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget	14,1	13,3	0,0	-0,8	-0,7	-0,7
10 Sundheds- og forebyggelsesudvalget	79,4	78,0	0,0	-1,5	-1,5	-1,5

Korrigeret budget – samlet	3.992,8	3.960,6	0,0	-32,2	-20,6	-14,6
----------------------------	---------	---------	-----	-------	-------	-------

*Grundet teknisk forskydning af udgifter ved udmøntning af barselspuljen er korrigeret budget 0,4 mio. kr. under servicerrammen.

Note: Da datamaterialet ikke er afrundet til 100.000'er, kan der være tal, der ikke summer i tabellen.

Mindreforbrug på service

Samlet er der indmeldt mindreforbrug for 32,2 mio. kr. i 3. forventede regnskab. Heraf søges 14,6 mio. kr. driftsoverført, hvilket vil sige, at budgettet flyttes til kommende budgetår. Driftsoverførsler er således udtryk for forskydninger i budgettet, og er dermed ikke reelle mindredgifter. Korrigeres der for driftsoverførsler, forventes der et mindreforbrug på 17,6 mio. kr., svarende til en afvigelse på 0,4 pct.

Det forventes derfor ikke, at Frederiksberg Kommune får udfordringer med at overholde servicerrammen i 2018. Korrigeres der for disse forskydninger, reduceres det forventede mindreforbrug til 14,2 mio. kr., svarende til en afvigelse på 0,4 pct. af den samlede servicerramme på 3,9 mia. kr., jf. tabel 1 nedenfor. Den beskedne afvigelse indikerer et regnskabsresultat, der er tæt på at være i balance, og vurderes derfor også at være et tilfredsstillende resultat i forhold til målsætningen både om at sikre overholdelse af og udnytte servicerrammen.

Under udvalgsafsnittene følger en gennemgang af de enkelte udvalgs afvigelser.

Udvalgsgennemgang

På Magistratens område forventes der mindredgifter for 23,5 mio. kr., hvoraf 5,2 mio. kr. søges overført til 2019.

Mindreforbruget omhandler blandt andet mindredgifter til områder som råden over vej og fogedagebyrer. Derudover er der en række mindredgifter til IT-systemer og betalinger vedrørende IT-bidrag til Udbetaling Danmark blandt andet som følge af forsinkelserne af monopolbruddet. Desuden søges 7,4 mio. kr. af usikkerhedspuljen lagt i kassen, da der udestår så kort tid af året.

På Bolig- og Ejendomsudvalgets område forventes samlet merudgifter for 1,7 mio. kr., der alle søges tillægsbevilget. Merudgifterne kan blandt andet tilskrives ikke realiserede indtægter under bygningservice. Forvaltningen vil igangsætte en analyse af forudsætningerne for indtægtskravet med henblik på fremadrettet at kunne indhente indtægterne eller sikre, at aktiviteten tilpasses. Herudover forventes der merudgifter til energi. Bolig- og Ejendomsudvalget står for kommunens samlede energiudgifter og vil igangsætte en analyse, der skal sikre, at der er den rette incitamentsmodel for energiforbruget i Frederiksberg Kommune.

På Undervisningsudvalget forventes merforbrug på 0,9 mio. kr. og der søges om 1,1 mio. kr. driftsoverført. Merforbruget vedrører skoleområdet, hvor udgifterne på de enkelte skoler i løbet af 2018 har vist forventede merforbrug. Forvaltningen har derfor været i tæt dialog med skolerne for at sikre budgetoverholdelse, og på nuværende tidspunkt forventes der merforbrug på halvdelen af kommunens skoler. Skoleområdet følges fremadrettet tæt for at sikre budgetoverholdelse. Under Ældre- og Omsorgsudvalget forventes mindreforbrug på 4,1 mio. kr., hvoraf mindreforbrug på 0,2 mio. kr. søges overført til 2019. Det samlede mindreforbrug omfatter både mer- og mindredgifter. Mindredgifterne relaterer sig primært til hjemmeplejen og elever. Under hjemmeplejen er der visiteret færre end forudsat i budgettet. Under elever indenfor sundhedshjælper- og sundhedsassistentuddannelserne har der ikke har været den søgning, der var forudsat. Modsatrettet er der merudgifter, der primært vedrører hjælpemidler og genoptræning. Hjælpemiddel- og genoptræningsområderne er tilført midler i budget 2019.

Kultur- og Fritidsudvalget forventer samlet mindreforbrug på 0,1 mio. kr. Der søges om at få overført 1,1 mio. kr. Udvalget forventer mindreforbrug vedrørende leasingudgifter til Flintholm Svømmehal, da byggesagen endnu ikke er endeligt afsluttet, så svømmehallen kan overgå til leasing. Modsat er der merudgifter vedrørende Aveny T, hvor der søges om at stille en underskudsgaranti til at dække teaterets merforbrug i 2018.

Under Børneudvalget forventes der merudgifter for 3,2 mio. kr., og 1,9 mio. kr. søges overført til 2019. Merudgifterne omhandler primært nedrivning af pavilloner på Betty Nansens Allé i forbindelse med udfasningen af genhusningspavilloner samt etablering af plejeboliger på grunden. Derudover er der merforbrug under forebyggende foranstaltninger, hvor der ikke længere kan opnås refusion for en række flygtninge. Under døgninstitutioner har kommunen i 2018 haft faldende antal flygtninge på institutionen Allégaarden, hvilket også betyder færre refusionsindtægter. Kommunen er derfor ved at udfase Allégaardens tilbud til flygtninge. I samarbejde med revisionen har forvaltningen vurderet, at det vil være muligt at hente refusionsindtægter i den periode, institutionen er under udfasning, men der er endnu ikke givet endeligt tilsagn fra ministeriet. Der er på den baggrund indregnet refusionsindtægter i 3. forventede regnskab vedrørende Allégaarden for 5,1 mio. kr. Hvis de ikke indhentes, vil det forværre regnskabsresultatet tilsvarende.

Under Socialudvalget forventes der netto merudgifter for 3,9 mio. kr., der består af mer- og mindreforbrug. Af mindreforbrugene søges 1,7 mio. kr. overført til 2019. Socialudvalget søger samtlige deres merforbrug tillægsbevilget, hvorimod de ikke søger deres mindredgifter på de decentrale sociale institutioner tillægsbevilget, da de har automatisk overførselsadgang i overførselssagen. Merforbruget under Socialudvalget kan primært henføres til særligt tilrettelagt uddannelse (STU) og misbrugsbehandling. Forvaltningen vil frem imod 1. forventede regnskab 2019 analysere årsager og handlemuligheder i forhold til køb af misbrugsbehandlingstilbud.

På By- og Miljøudvalgets område forventes mindredgifter for 12,0 mio. kr., hvoraf 1,5 mio. kr. søges driftsoverført. Mindreforbruget udgøres primært af merindtægter fra parkering, hvor der både er merindtægter fra salg af parkeringslicenser og -billetter og de afgifter, der opkræves ved parkering uden gyldig billet. Parkeringsindtægter fra

licenser og billetter indgår i udligningssystemet, og merindtægterne i 2018 bliver derfor delvist modregnet i midtvejsreguleringen af bloktilskuddet i 2019. Pengene lægges derfor kassen med denne sag. Desuden er der mindreforbrug vedrørende kommunalisering af private fællesveje, hvor der er kommunaliseret færre veje end forudsat i budgettet. Vejene forventes kommunaliseret i 2019.

Under Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget forventes mindreudgifter for 0,8 mio. kr., hvoraf 0,7 mio. kr. søges overført til 2020. Mindreforbruget vedrører primært en særskilt ungeindsats, hvor der i budget 2018 blev bevilget midler i 2018 og 2019. Grundet ny lovgivning kommer indsatserne også til at strække sig ind i 2020.

Under Sundheds- og Forebyggelsesudvalget forventes mindreudgifter på 1,5 mio. kr. vedrørende børnetandplejen samt en særlig astmainsats. Midlerne søges overført til 2019 og 2020.

1.2 Særlige fokusområder under service

De specialiserede områder

For at sikre, at specialområderne ikke vokser på bekostning af normalområderne, har Frederiksberg en målsætning om, at de specialiserede områder ikke må udgøre over 17,8 % af servicerammen. Dette svarer til niveauet i 2008, hvor den nuværende arbejdsdeling mellem kommunerne og regionerne blev fastlagt. Inden 3. forventede regnskab udgør budgettet til de specialiserede områder 17,7 % af servicerammen. Med 3. forventede regnskab søges der tillægsbevillinger for i alt 5,7 mio. kr. i 2018.

Tabel 2: Ansøgte tillægsbevillinger på de specialiserede områder

Udvalg	Aktivitet	Ansøgt tillægsbevilling mio. kr.
Socialudvalget	Udsatte voksne og handicappede	3,2
Børneudvalget	Børn og unge med særlige behov	1,9
Undervisningsudvalget	Specialundervisning	0,7
I alt		5,7

Godkendes tillægsbevillingerne, vil de specialiserede områder udgøre 17,8 % af servicerammen, og kommunen vil derfor være på niveau med kommunens målsætning.

Status på usikkerhedspuljen

Inden 3. forventede regnskab udgjorde usikkerhedspuljen 9,0 mio. kr.

Som en del af den tekniske udmøntning af 3. forventede regnskab opdateres pris- og lønfremskrivningen af to udliciterede private institutioner under Ældre- og Omsorgsudvalget. Dette tilfører usikkerhedspuljen 0,4 mio. kr. Grundet det fremskredne tidspunkt på året søges usikkerhedspuljen reduceret til at udgøre 2 mio. kr. hvorved der søges tillægsbevillet 7,4 mio. kr. og lægges i kassen. De 2 mio. kr. skal dække uforudsete udgifter og eventuelle merudgifter til vintertjenesten.

Driftsoverførsler fra 2018 til 2019 og 2020

I 3. forventede regnskab søges der driftsoverførsler for samlet 14,6 mio. kr., hvoraf 11,2 mio. kr. søges overført til 2019 og 3,4 mio. kr. søges overført til 2020. De ansøgte driftsoverførsler lægges i kassen i 2018. Frederiksberg er underlagt at holde den vedtagne serviceramme og kan derfor som udgangspunkt ikke øge udgifterne i 2019. Alle overførsler søges derfor tillægsbevillet med modpost på usikkerhedspuljen i 2019 og 2020, således at budgettet ikke overstiger servicerammen.

Omprioritering af udgifter fra By- og Miljøudvalget til Magistraten

Der er stigende efterspørgsel på opgaveløsning inden for miljøområdet, og det er ikke muligt at imødekomme efterspørgslen med de nuværende ressourcer. By- og Miljøområdet vurderer, at det er muligt at omprioritere ressourcer til opgaven inden for By- og Miljøområdet ved at omprioritere et årsværk fra parkeringsområdet til miljøområdet. Konteringsreglerne tilsiger, at årsværket på miljøområdet skal fordeles med halvdelen til administration (Magistraten) og halvdelen på fagudvalget (By- og Miljøudvalget). Omprioriteringen af årsværket vil derfor medføre øgede administrationsomkostninger svarende til, at administrationsudgifterne i Frederiksberg stiger med 0,3 mio. kr.

1.3. Overførselsudgifter

Tabel 3: Oversigt over overførselsudgifter

Overførselsudgifter (mio. kr.)	Korr. budget 2018	3. FR 2018	Afvigelse 2018	Foreslåede tillægsbevillinger	Afvigelse efter tillægsbevillinger
01 Magistraten	22,2	22,2	0,0	0,0	0,0

02 Bolig- og Ejendomsudvalget	-6,7	-7,7	-1,0	-1,0	0,0
04 Ældre- og Omsorgsudvalget	1,7	1,7	0,0	0,0	0,0
06 Børneudvalget	4,0	2,8	-1,2	-1,2	0,0
07 Socialudvalget	-2,9	-8,3	-5,4	-5,4	0,0
09 Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget	1.062,7	1.058,2	-4,5	-1,3	-3,2
10 Sundheds- og Forebyggelsesudvalget	426,1	433,1	7,0	7,0	0,0
Heraf aktivitetsbestemt medfinansiering	426,1	433,1	7,0	7,0	0,0
Samlet	1.507,2	1.502,0	-5,1	-1,9	-3,2

Under overførselsudgifter forventes der samlet set et mindreforbrug på 5,1 mio. kr., hvoraf 1,9 mio. kr. søges tillægsbevillet og lagt i kassen. Dette er en forbedring på 31,7 mio. kr. fra 2. forventede regnskab, hvor der blev forventet merudgifter for samlet 26,6 mio. kr. under overførsler. De største ændringer findes i et lavere forventet merforbrug under aktivitetsbestemt medfinansiering af sundhedsvæsenet samt af en nedadgående tendens til færre sygedagpengemodtagere, der er fortsat i 2018. Derudover har der været et mindre fald i enhedsprisen per dagpengemodtagere, hvilket betyder, at merudgifterne til dagpengemodtagere ikke er så høje som forventet ved 2. forventede regnskab.

I forbindelse med Økonomiaftalen for 2019 mellem KL og Regeringen blev kommuners overførselsudgifter i 2018 midtvejsreguleret som følge af, at kommunerne samlet havde lavere overførselsudgifter end forventet. Reguleringen betød, at Frederiksberg Kommunes indtægter blev sænket med 50 mio. kr., hvilket blev finansieret med et kassetræk. Det forventede mindreforbrug under overførsler i 3. forventede regnskab skal derfor ses i sammenhæng med midtvejsreguleringen.

Udvalgsgennemgang

Under Bolig- og Ejendomsudvalget forventes mindreudgifter på 1,0 mio. kr., der søges tillægsbevillet. Kommunen afbetaler hvert år på lån vedrørende ydelsesstøtte til byfornyelse. Grundet den lave rente er kommunens betalinger lavere end forventet.

På Børneudvalgets område forventes der et samlet mindreforbrug på 1,2 mio. kr., der søges tillægsbevillet.

Mindreforbruget dækker merindtægter på vedrørende særligt dyre enkeltsager.

Under Socialudvalget forventes mindreforbrug på 5,4 mio. kr., der søges tillægsbevillet. Mindreudgifterne omhandler kommunens pligt til at dække de merudgifter, en borger måtte have som følge af nedsat funktionsevne.

Under Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalgets område forventes der samlet set mindreudgifter for 4,5 mio. kr.

Mindreforbruget dækker over merforbrug til ressourceforløbsydelse og dagpenge til forsikrede ledige samt forventede mindreforbrug primært vedrørende beskæftigelsesordninger og udgifter til sygedagpenge. Samlet er forventningen forbedret med 16,1 mio. kr. fra 2. forventede regnskab, hvor der blev forventet merforbrug på 11,6 mio. kr.

Under Sundheds- og Forebyggelsesudvalget forventes et merforbrug vedrørende aktivitetsbestemt medfinansiering på 7 mio. kr. Årsagen er, at der er kommet en samlet efterregulering af området, der er større end forventet. Forventningen er en forbedring på 8 mio. kr. fra indmeldingen til 2. forventede regnskab.

2. Anlæg

2.1 Marginalt mindreforbrug på anlægsrammen

Den negative anlægspulje udgør på nuværende tidspunkt 96,6 mio. kr., og der er indmeldt forskydninger på anlægsområdet for samlet 101,8 mio. kr. Frederiksberg forventer dermed at komme ud af 2018 med et marginalt mindreforbrug på 5,3 mio. kr. på anlæg. Det betyder, at Frederiksberg forventer at kunne overholde anlægsrammen i 2018 og endnu engang bidrage til, at kommunerne samlet overholder Økonomiaftalen.

Under udarbejdelsen af 3. forventede regnskab har indmeldingerne vist, at der er luft på anlægsrammen i 2018. For at sikre den bedst mulige udnyttelse af rammen, er anlægsplanen for budget 2019 gennemgået for projekter, det er muligt at sætte i gang allerede nu. Der er fundet fem konkrete projekter, hvor det er muligt at igangsætte eller øge aktiviteten allerede i 2018. På projekterne etablering af klimasikring og kunstgræsbaner på Jens Jessensvej samt områdefornyelse i Søndermarkskvarteret er fremdriften så god, at det er muligt at øge aktiviteten i 2018. Af nye projekter er det muligt at investere i sikringsbokse, der understøtter effektiviseringsforslaget, optimering af tyverialarmservice og vægterforbrug, ligesom det forslås at igangsætte udarbejdelsen af kapacitetsmæssige helhedsplaner for kommunens skybrudsvand. Sidst kan udgifter forbundet til aftalen omkring FB klubhus falde i år. Samlet er det muligt at fremrykke 7,25 mio. kr. fra 2019-

2021 til 2018. For at sikre udnyttelse af anlægsrammen indstilles det, at disse projekter fremrykkes. Fremrykningen er indregnet i den forventede afvigelse på 5,3 mio. kr. beskrevet ovenfor.

For, at det er muligt at igangsætte anlægsprojekterne nu, kræver det, at Kommunalbestyrelsen godkender projektindholdet, og giver tilladelse til at igangsætte projekterne i form af en anlægsbevilling. Projekterne vedrørende udarbejdelse af kapacitetsmæssige helhedsplaner for skybrudsvand samt optimering af tyverialarmservice og vægterforbrug er nærmere beskrevet i bilag 7. Bilaget danner grundlag for, at der søges om en anlægsbevilling på samlet 1,1 mio. kr. i 2018, 1,5 mio. kr. i 2019 og 1,9 mio. kr. i 2020 til de to projekter. For, at projekterne kan igangsættes nu, søges der om anlægsbevilling til de fulde projekter, selvom det kun er en del af udgifterne, der ligger i 2018. På grund af omfanget og kompleksiteten af håndtering af FB- klubhus samt bevilling til klimatilpasning og kunstgræsbaner på Jens Jessensvej, er der udarbejdet selvstændige sager, hvor der søges om anlægsbevillinger til disse to projekter. Sagerne behandles parallelt med 3. forventede regnskab i Magistraten og i Kommunalbestyrelsen.

Tabel 4: Anlægsudgifter inden for anlægsrammen

Anlægsudgifter (1.000 kr.)	Korr. budget 2018	3. FR 2018	Afvielser 2018	TB 2018	TB 2019	TB 2020	TB 2021
Magistraten	43.405	31.197	-12.208	-9.392	11.688	-1.150	-1.050
Bolig- og Ejendomsudvalget	83.121	67.472	-15.649	-12.263	10.415	0	0
Undervisningsudvalget	74.279	60.476	-13.803	-15.903	15.903	0	0
Ældre- og Omsorgsudvalget	6.877	5.381	-1.496	0	0	0	0
Kultur- og Fritidsudvalget	17.776	11.504	-6.272	-6.844	6.835	0	0
Børneudvalget	30.217	18.829	-11.388	-10.358	10.358	0	0
Socialudvalget	20.548	11.277	-9.271	-8.632	6.975	1.257	0
By- og Miljøudvalget	144.801	113.045	-31.756	-25.817	21.342	3.832	0
Korrigeret budget - eksklusiv negativ pulje	421.024	319.181	-101.843	-89.209	83.516	3.939	-1.050
Negativ anlægspulje	-96.593	0	96.593	89.209	-83.516	0	0
Korrigeret budget - inklusiv negativ pulje	324.431	319.181	-5.250				
Negativ anlægspulje efter 3. FR				-7.384	-83.516	0	0

2.2 Status på salg af ejendomme

I tilknytning til Frederiksberg Kommunes strategi for salg af ejendomme blev der i august 2016 udarbejdet en opgørelse over det forventede provenu ved salg af en række kommunale ejendomme i perioden 2016-19. I forbindelse med 3. forventede regnskab er der udarbejdet en opdateret status.

I den oprindelige plan var der i 2016-18 forudsat samlede salgsindtægter for 97,6 mio. kr. Der er på nuværende tidspunkt realiseret 33,7 mio. kr., svarende til 63,9 mio. kr. mindre end oprindeligt forudsat. Planen er siden 2016 blevet ændret, opdateret og udvidet til at indeholde årene 2019 og 2020, som følge af udskydelser af salg, ændrede salgsvurderinger, lavere indtægter ved salg og eventuelle fravalg af salg. Planen indeholder nu forventede indtægter for 112,9 for perioden 2016-2020.

Der henvises til bilag 6 for en gennemgang af de enkelte salgsprojekter.

3. Indtægter

På indtægtssiden, der dækker over skatter, tilskud og udligning, renter samt udligning af købsmoms, forventes der balance med netto merindtægter for 0,2 mio. kr. i forhold til det korrigerede budget. Dette svarer til en afvigelse på 0,03 promille. Der henvises til bilag 4 for en mere detaljeret gennemgang af de enkelte poster.

4. Brugerfinansierede område

Der forventes ingen afvigelser på driftssiden af det brugerfinansierede område. På anlægssiden forventes der mindreudgifter på 19,5 mio. kr. primært som følge af forskydninger af en række klimatilpasningsprojekter, der udføres i samarbejde med Frederiksberg Forsyning. Herudover er der mindreudgifter vedrørende et projekt med indsamling af madaffald.

5. Øvrige finansielle poster

På øvrige finansielle poster, der dækker over afdrag, lånoptagelse, deponeringer samt finansforskydninger, forventes der netto mindreudgifter på 50,7 mio. kr. i forhold til korrigeret budget. Mindreudgifterne findes primært under finansforskydninger, hvor der er en lavere forventet deponeringsforpligtelse i 2018 end forudsat i budgettet. Baggrunden er en lavere deponeringsforpligtelse vedrørende Betty Nansens Allé 51-53, Kulturskolen, samt et opsagt lejemål hvor deponeringsforpligtelsen bortfalder.

Der henvises til bilag 4 for en mere detaljeret gennemgang af de enkelte poster.

5.1 Gældsafdrag

Ved at afdrage på kommunens gæld skabes der grundlag for, at kommunen også langsigtet har en stærk økonomi. Med 3. forventede regnskab foreslås det, at der laves et ekstraordinært gældsafdrag på 82,7 mio. kr. Gældsafdraget er muliggjort af den forventede kasseopbygning i år, hvor kassen er 83,3 mio. kr. højere en budgetteret ved budgetvedtagelsen 2018. Grundet den konkrete sammensætning af kommunens gældsportefølje er det ikke hensigtsmæssigt præcist at afdrage den fulde kasseopbygning på 83,3 mio. kr. Det foreslås derfor, at to konkrete lån indfries fuldt ud, til en samlet værdi af 81,7 mio. kr. Hvis det vælges at indfri lånene nu, vil der være omkostninger på 1 mio. kr. forbundet med at komme ud af renteswaps på lånene. Dette bringer de samlede omkostninger op på 82,7 mio. kr. Renteswapsne på de to lån udløber ultimo februar 2019, og dermed bortfalder omkostningen på 1 mio. kr. også ultimo februar. Det indstilles derfor, at Magistraten skal tage stilling til, om gælden skal afdrages i 2018 eller afvente, at renteswapsne udløber ultimo februar 2019, og dermed undgå omkostninger for 1 mio. kr.

6. Opfølgning på effektiviseringer, investeringer, tekst og anlæg i budget 2018

Forvaltningen har i forbindelse med 3. forventede regnskab udarbejdet en opdateret status på tiltag i budget 2018. Der er fulgt op på både effektiviseringer, udvidelser, tekststykker og anlæg påbegyndt i 2018. Status for de enkelte delelementer fremgår af bilag 5.

Den angivne status er beskrevet og markeret med enten grøn, gul eller rød, som indikerer, hvordan udmøntningen/implementeringen forløber. Farvekoden grøn indikerer, at initiativet forløber som planlagt. Gul indikerer, at der er ændringer vedrørende tidsplanen, budgetoverholdelsen eller kvaliteten. Rød betyder, at initiativet ikke forventes at kunne implementeres/udmøntes i sin oprindelige form.

Den indmeldte status på budget 2018 er, at initiativerne forløber som planlagt, og i opfølgningen er 95 initiativer grønne, 9 er gule og 0 er røde.

Der er ni projekter, der er markeret med gult. Tre af dem er anlægsprojekter. Byrummet på Sylows Allé er blevet forsinket, og både etablering af elevator til metro ved Frederiksberg Gymnasium, samt implementering af nyt EOJ til sammenhængende digital understøttelse på sundheds- og omsorgsområdet forventes at blive dyrere en forudsat. Et tekstafsnit er gult vedrørende at stille lokaler til rådighed for Ungerådet, Handicaprådet, ungdomspartierne og frivillige organisationer forsinket, da der stadig udestår et egnet lokale. Derudover er der 4 udvidelser, hvor man har været nødsaget til at revidere tidsplanen, så projekterne rækker ind i 2019. Dette drejer sig om Styrket fundraising, Borgerforslagsordning, analyse af idrætshaller på Frederiksberg og Ny områdefornyelse – Finansens Kvarteret. Sidst er en effektivisering gul, som omhandler udbudsplanen, hvor det ikke har været muligt at hente de forudsatte effektiviseringer i 2018.

Økonomi

På baggrund af indmeldingerne til 3. forventede regnskab forventes der i 2018 et samlet kassetræk på 45,2 mio. kr., hvilket resulterer i en forventet kassebeholdning på 868,1 mio. kr. ultimo 2018 inkl. udgifter til deponering. Såfremt det ekstraordinære gældsafdrag på 82,7 mio. kr. godkendes, forventes kassen ultimo 2018 at være 785,3 mio. kr., hvilket er lig med forventningen i oprindeligt budget.

Tabel 5: Strukturel balance, resultat og kassepåvirkning

Oversigt (mio. kr.)	Opr. budget 2018	Korr. budget 2018	3. FR 2018	Afvigelse Opr. budget	Afvigelse Korr. budget	TB 2018
Indtægter i alt	-5.789,8	-5.777,8	-5.778,0	11,8	-0,2	-0,2
Driftsudgifter i alt	5.525,6	5.500,0	5.462,7	-62,9	-37,3	-22,5

Serviceudgifter	3.997,0	3.992,8	3.960,7	-36,3	-32,2	-20,6
Aktivitetsbestemt medfinansiering	426,1	426,1	433,1	7,0	7,0	7,0
Overførselsudgifter	1.102,5	1.081,0	1.068,9	-33,6	-12,1	-8,9
STRUKTUREL BALANCE	-264,2	-277,8	-315,3	-51,0	-37,5	-22,7
Anlægsudgifter inden for rammen	325,2	324,4	319,2	-6,0	-5,2	0,0
Anlægsudgifter uden for rammen	102,7	6,1	8,3	-94,3	2,3	0,0
Anlægsindtægter	-56,3	-76,5	-60,6	-4,3	15,9	18,9
Brugerfinansieret område	57,5	61,3	41,9	-15,7	-19,5	-16,2
Resultat i alt (- = overskud)	164,8	37,5	-6,5	-171,3	-44,1	-20,0
Kassebeholdning primo	913,3					
Årets resultat	164,8	37,5	-6,5	-171,3	-44,1	-20,0
Lånoptagelse	-732,1	-57,6	-57,8	674,3	-0,2	-0,2
Finansforskydninger	32,7	55,2	3,9	-28,8	-51,3	-48,3
Afdrag på lån	663,1	104,8	105,6	-557,4	0,8	0,8
Kassepåvirkning (- = kasseforbrug)	-128,5	-139,9	-45,2	83,3	94,8	67,7
Kassebeholdning ultimo	784,8	773,3	868,1			
Foreslået ekstraordinært gældsafdrag			82,7			
Kassebeholdning ultimo inkl. ekstraordinært gældsafdrag	784,8	773,3	785,3			

Borgmesterpåtegning

Ingen

Behandling

Magistraten den 26. november 2018 og Kommunalbestyrelsen den 3. december 2018.
Fremlægges til orientering i fagudvalg den 26. november 2018.

Historik

Indstilling 26. november 2018, pkt. 431:

Direktionen indstiller, at Magistraten overfor Kommunalbestyrelsen anbefaler:

1. at 3. forventede regnskab 2018 tages til efterretning,
2. at følgende tillægsbevillinger godkendes for 2018 med modpost på kassen:

- Nettomindreudgifter på 20,6 mio. kr. under serviceudgifter, jf. bilag 2a og bilag 3a-j.
- Servicerammeneutrale omplaceringer mellem udvalg, jf. bilag 2a og bilag 3k.
- Nettomindreudgifter på 1,9 mio. kr. under overførselsudgifter, jf. bilag 2 og bilag 3a-j.
- Nettomindreudgifter for 47,9 mio. kr. under finansielle poster, jf. bilag 4.
- Nettomindreindtægter og merudgifter for 2,7 mio. kr. under anlæg, jf. bilag 2b og 3l

3. at følgende tillægsbevillinger godkendes for budget 2019- og overslagsår, idet der flyttes midler til og fra 2018:

- Nettomerudgifter under service for 11,2 mio. kr. i 2019 med modpost på usikkerhedspuljen, samt yderligere 3,4 mio. kr. i 2020, der indarbejdes i budgetforslag 2020, jf. bilag 2a
- Merudgifter under anlæg inden for rammen for 83,5 mio. kr. i 2019 med modpost på den negative anlægspulje, samt merudgifter for 3,9 mio. kr. i 2020 og mindreudgifter for 1,1 mio. kr. i 2021, der indarbejdes i henholdsvis budgetforslag 2020 og 2021, jf. bilag 2b.
- Merindtægter under anlæg for 16,9 mio. kr. i 2019 med modpost på kassen, jf. bilag 2b
- Merudgifter til brugerfinansieret anlæg på 16,2 mio. kr. i 2019 med modpost på lån, jf. bilag 2b

4. at anlægsbevillinger for 1,1 mio. kr. i 2018, 1,5 mio. kr. i 2019 og 1,9 mio. kr. i 2020 til 2 konkrete fremrykkede anlægsprojekter godkendes, jf. bilag 7,

5. at opfølgning på initiativer i budget 2018, jf. bilag 5, tages til efterretning,

6. at orientering omkring økonomisk status på salg af ejendomme, jf. bilag 6, tages til efterretning,

7. at ekstraordinært gældsafdrag inklusiv omkostninger til indfrielse på samlet 82,7 mio. kr. godkendes, jf. afsnit 5.1 gældsafdrag. Gældsafdraget finansieres af kassen,

8. at Magistraten tager stilling, til hvorvidt det ekstraordinære gældsafdrag skal foretages,

a. i 2018, hvor omkostninger til gældindfrielsen udgør 1 mio. kr., jf. afsnit 5.1 gældsafdrag,

b. skal afvente til ultimo februar 2019, hvor omkostningerne til indfrielse for samlet 1 mio. kr. bortfalder, jf. afsnit 5.1 gældsafdrag

Bilag

Bilag 0 - Læsevejledning til 3. forventet regnskab 2018

Bilag 1a- Bevillingsoversigt

Bilag 1b - Strukturel balance, resultat og kassebeholdning

Bilag 2a - Driftsafvigelser og tillægsbevillinger fordelt på udvalg

Bilag 2b- Anlægsafvigelser fordelt på udvalg

Bilag 3a - Magistraten

Bilag 3b - Bolig - og Ejendomsudvalget

Bilag 3c - Undervisningsudvalget

Bilag 3d - Ældre - og Omsorgsudvalget

Bilag 3e - Kultur - og Fritidsudvalget

Bilag 3f - Børneudvalget

Bilag 3g - Socialudvalget

Bilag 3h - By - og Miljøudvalget

Bilag 3i - Arbejdsmarkeds - og Uddannelsesudvalget

Bilag 3j - Sundheds - og Forebyggelsesudvalget

Bilag 3k - Udgiftsneutrale omplaceringer

Bilag 3l - Fremrykninger og beskrivelser af afvigelser anlæg

Bilag 4 - Finansielle poster

Bilag 5. Opfølgning på initiativer i budget 2018

Bilag 7 - Baggrund for anlægsbevillinger